

AKTUALNO VPRAŠANJE

Ponekod na Gorenjskem kmetje sprašujejo, zakaj ne morejo tudi posamezni kmetje dobiti posojila za izboljšanje proizvodnje. Pravijo, da zadruga hranilnica daje posojila le državnim posestvom, privatnikom pa ne. Zato smo povprašali direktorja Zadrugne hranilnice v Kranju DUSANA ROBLEKA, kako je s posojili, kdo lahko dobi posojilo, kakšni so pogoji

in — če ta posojila dajejo res samo za izboljšanje kmetijske proizvodnje. Zadruga hranilnica v Kranju daje posojila kmetom preko kmetijskih združenj. Ta posojila so namenjena privatnim proizvajalcem-kmetom, da le-ti povečajo svojo proizvodnjo. Državna posestva ne dobijo teh posojil, ker v te namene lahko izkoriščajo redni obratni kredit. Posojila za izboljšanje proizvodnje lahko dobi vsak kmetovalec, ki skle-

ne z zadrugo pogodbo o prodaji pridelkov. Zadruga privatnim proizvajalcem potem kreditira, n. pr. semena, gnojila itd. za dobo enega leta s 4% obrestmi. Posojilo odplačujejo privatni proizvajalci s tem, da oddajajo zadrugi določeno količino pridelkov, razen tega pa lahko odplačujejo posojilo tudi s presežki od prodaje pridelkov. Lj.

AKTUALNO VPRAŠANJE

V IMENU ČLOVEŠTVA

ZVEZNA LJUDSKA SKUPŠČINA JE NA ZADNJEM ZASEDANJU TA TEDEN SPREJELA IZREDNO POMEMBNO DEKLARACIJO, KI NAJ BI POMAGALA PREPREČITI POIZKUSE Z ATOMSKIM OROŽJEM. TAKO SO SE TUDI JUĞOSLOVANSKI NARODI PRIDRUŽILI VELIKI VEČINI ČLOVEŠTVA, KI SI ŽELI PREPOVED UPORABE TEGA STRAŠNEGA IN UNIČUJOČEGA OROŽJA.

V deklaraciji je med drugim rečeno:

... Ljudska skupščina FLRJ opozarja na posebno veliko odgovornost velesil, ki z eksplozijami preizkušajo atomsko orožje, pred javnostjo vsega sveta in pred zgodovino tako za že nastale kakor zlasti tudi za morebitne pogubne posledice teh eksplozij v prihodnosti, če jih ne bodo nemudoma opustili.

... pričakuje, da bo sleherna izmed teh velesil izpričala pripravljenost, da kar največ prispeva k ureditvi vprašanja poskusnih eksplozij atomskega orožja in že s tem k boljšemu vzdušju na svetu ter k možnosti, da bi uredili nadaljnja razorožitvena vprašanja.

... koristno bi bilo, če bi velesile, ki opravljajo poskusne eksplozije atomskega orožja, podale takšne deklaracije še pred sklenitvijo sporazuma o opustit-

vi poskusnih eksplozij, ker bi bila s tem znatno olajšana realizacija takšnih sporazumov.

... poziva predstavniške organe vseh držav, vlade in odgovorne državnike v vseh deželah, kakor tudi politične in druge organizacije, strokovnjake na področju jedrske znanosti, znanstvenike in znanstvena združenja in tudi vse ljudi dobre volje, zlasti pa parlamente in narode tistih držav, ki opravljajo poskusne eksplozije atomskega orožja, naj si v korist miru in varnosti na svetu ter utrditve in krepitve medsebojnega zupanja in mednarodnega sodelovanja, kar najbolj prizadevajo, da bi čimprej dosegli opustitev eksplozij atomskega orožja in s tem hkrati ustvarili bistveni pogoji za dokončno prepoved proizvodnje atomskega orožja in za uničenje oziroma prenosno vseh sedanjih zalog tega orožja v mirnodobne namene.

GLAS

GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETO X. — ŠT. 48 — CENA DIN 10.—

Kranj, 21. junija 1957

S PLENUMA OKRAJNEGA ODBORA SZDL, KI JE RAZPRAVLJAL O PROBLEMIH DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA NA GORENJSKEM MED OBJEKTIVNIMI IN SUBJEKTIVNIMI TEŽAVAMI

Kranj, 20. junija. — Danes je bil v Kranju plenum Okrajnega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva, kateremu je predsedoval predsednik Okrajnega odbora SZDL France Popit. Na plenumu so obravnavali problematiko delavskega samoupravljanja.

Uvodni referat je podal predsednik komisije za delavsko in družbeno upravljanje pri Okrajnem odboru SZDL Dante Jasnič, plenumu pa je, razen izvoljenih delegatov za I. kongres delavskih svetov ter članov plenuma, prisostvoval tudi predsednik Odbora za organizacijo oblasti in uprave Ljudske skupščine LRS, tovariš Mirko Zlatnar.

Iz uvodnega referata povzemamo nekaj najbistvenjših značilnosti: Izkušnje kažejo, da je bilo dosedanje delo organov delavskega samoupravljanja odvisno od splošnih družbenih pogojev, od gospodarskih možnosti in od subjektivnih činiteljev, ki so povzročili dostikrat večje ali manjše pomanjkljivosti v delu.

Toda kljub temu moramo reči, da so delavski sveti po svojem dosedanjem delu presegli vsa naša pričakovanja. Rezultati, ki smo jih dosegli v razvoju našega gospodarstva v obdobju delavskega samoupravljanja, to trditev potrjujejo. Začetno delo samoupravnih organov se je usmerilo v reševanje vsakdanjih proizvodnih problemov. To našim delavskim svetom v tistem obdobju tudi ne moremo zameriti. Delavci, ki niso imeli nikdar opravka z gospodarjenjem v podjetju, niti niso bili vzgojeni za to. Dejstvo je tudi, da so delavski sveti v naših podjetjih rešili že takoj v začetku pomembne probleme. V nadaljnjem obdobju pa so se seznanili tudi s problematiko podjetja in začeli obravnavati komercialna, finančna vprašanja, vprašanja investicij, delovnih odnosov itd.

Konec letošnjega leta je bilo na Gorenjskem zaposlenih 29.887 delavcev in uslužbencev. — Od

skupnega števila zaposlenih je približno 35 odstotkov žena.

Članov delavskih svetov pa je 1884 ali 6,3% vseh zaposlenih. Največ članov delavskih svetov je v starostni dobi od 26 do 35 let. To je nekaj števil, ki nam kažejo, v kakšni meri je razvito delavsko samoupravljanje v našem okraju.

Iz referata povzemamo bolj ugotovitve oziroma objektivne težave in okoliščine, ki so vplivale in še vplivajo na večjo oziroma manjšo aktivnost organov samoupravljanja v podjetjih Gorenjske.

Sistem delitve dohodka je dejansko do sedaj izključeval kolektiv pri udeležbi na ustvarjenih sredstvih. Skladi za samostojno razpolaganje, ki so sicer obstojali, so zaradi pičlih sredstev praktično izgubili prvotno vlogo, kajti razni predpisi so že vnaprej določili oziroma omejevali možnosti prostega razpolaganja s tem denarjem. Nizka udeležba kolektiva pri ustvarjenih sredstvih je bila vzrok, da niti kolektiv niti upravni organi podjetij niso bili zainteresirani za boljše gospodarjenje v podjetju. Korak naprej v tej smeri pomeni brez dvoma letošnja uredba o novi delitvi dohodka, zlasti še za II. skupino podjetij, ki ugotovljajo dohodek. Čeprav ti predpisi še niso zadovoljili želja in tudi potreb, ne smemo zaradi tega zanemariti tisto, kar že sedaj nudijo oziroma omogočajo.

Zlasti tudi pri izkoriščanju sredstev za amortizacijo so možnosti kolektivov in organov samoupravljanja precej omejene. Predpisi, ki trenutno urejajo uporabo amortizacije, predstavljajo še administrativno vmešavanje državnega aparata v del poslovanja podjetja.

Neko podjetje, denimo, sestavi predlog za izkoriščanje amortizacijskih sredstev, ga predloži v obravnavo strokovni komisiji, le-ta ga nato predloži direktorju; potem obravnava zadevo upravni odbor in končno predlog odobri delavski svet. Odtod gre sedaj ta predlog na okrajni

ljudski odbor, ki ga mora predložiti posebnim republiškim revizijskim komisijam. Sele če je predlog srečno prešel vso to pot, se lahko v podjetju lotijo dela.

Podjetja morajo tudi predloge za uporabo amortizacije predložiti za vse leto vnaprej. Ves ta zamotan postopek in slednja ugotovitev bi bila pravilna, če ne bi med letom nastajali primeri zlomov in okvar na napravah in strojih, ki jih ni mogoče vnaprej predvidevati. Če pa se to zgodi, mora podjetje ponovno opraviti ves postopek za spremembo plana uporabe amortizacijskih sredstev.

Ugotovimo torej lahko, da ti predpisi otežujejo delo. Zato bi bilo nujno, da se koriščenje amortizacijskih sredstev prepusti v odločitev samoupravnim organom v podjetju. Delavski sveti in upravni odbori naj vodijo politiko koriščenja teh sredstev.

Tudi sistem dodeljevanja kreditov za obratna sredstva bi bilo treba prepustiti organom delavskega samoupravljanja, kajti neredko se je doslej dogajalo, da je sedanji sistem dodeljevanja kreditov za obratna sredstva povzročal težave pri rednem poslovanju gospodarskih organizacij. — Zato naj bi organi samoupravljanja skrbeli, da se bodo obratna sredstva gibala v skladu z razvojem podjetij.

Tudi glede nadaljnega izpopolnjevanja plačnega sistema čaka delavske svete in kolektive še mnogo nalog in dela. Predvsem bo namreč treba zagotoviti vzpodbudo za večjo individualno proizvodnost dela, hkrati pa tudi vzpodbudo podjetju kot celoti za boljše gospodarjenje.

Nujno bo treba ustvariti pogoje za odpravo neskladnosti pri notranji razdelitvi plač. Zato se bodo morali organi samoupravljanja resno boriti za pravilno izvedbo analitične ocene delovnih mest. To naj ne bo le formalna akcija podjetij, češ, zadostili bomo predpisu. Podjetja imajo namreč s analitično oceno možnost razčistiti notranjo organizacijo dela. Zato je to

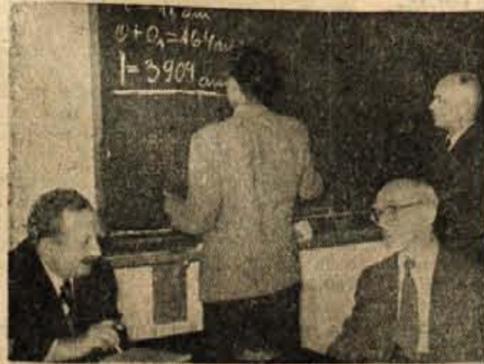
trenutno za organe samoupravljanja ena izmed najpomembnejših nalog.

Med komunom in predstavniki samoupravnih organov sedaj ni več tistih ograj, ki so obstojale še pred leti. Kolektivni in organi delavskega samoupravljanja se vključujejo v družbene organe komunne, in tako prenašajo izkušnje organov delavskega samoupravljanja v družbeno upravljanje na teren.

Nekateri podatki kažejo, da samoupravni organi v podjetjih dostikrat pogrešajo na svojih zasedanjih zastopnike organov ljudske oblasti. Dosedanji stiki med komunom in podjetji so se v glavnem razvijali le med aparatom podjetja in aparatom občine. Predstavniki samoupravnih organov izjavljajo, da si stikov z občino želijo ter da so tudi že pogostokrat vabili na svoje seje njene zastopnike, vendar so se le-ti le malokrat odzvali.

Posebno vprašanje, kateremu so samoupravni organi v podjetjih iz kakršnihkoli razlogov posvečali doslej malo pozornosti, je odnos delavskih svetov in upravnih odborov z združenji in zbornicami. Samoupravni organi večinoma niso seznanjeni z delom teh organizacij in prav tako ne s sklepi in zaključki, ki jih ti organi sprejemajo. To pa iz preprostega razloga, ker sodeluje v združenjih in zbornicah največkrat le direktor podjetja, ki potem poroča, največkrat pa tudi ne, samoupravnim organom v podjetju o posameznih sprejetih sklepih. — Tudi tu bo treba torej nekaj spremeniti oziroma voliti v razne odbore in sekcije združenji in zbornice tudi predstavnike delavskih svetov ali upravnih odborov.

To je le nekaj problemov, ki se nanašajo na vsakdanje delo in življenje organov delavskega samoupravljanja v kranjskem okraju. Jasno je, da je ob tem ostalo nedotakljenih še precej vprašanj, s katerimi se vsak dan bavijo delavski sveti in upravni odbori podjetij in terjajo skrbne obdelave.

Pa so bili ti zadnji dnevi zares pasji zaradi nenadne vročine, ki je navtila na nas — dvakrat pasji pa so bili za tiste, ki so se potili pred šolskimi tablamiz s matematič. nalogami. Za kranjske maturante namreč, kajti o njih govori naša današnja fotoreportaža. — ZGORAJ: Se enkrat poglejmo formule, preden nas pokliče komisija! — ZGORAJ LEVO: Zdaj šteje samo tisto, kar znaš! — LEVO: Kaj se ne bi smejali, matura je mimo!

naš razgovor

MLADOST NE POZNA ZAPREK

Pred nami so bili tokrat člani štaba pionirskega oddreda Osnovne šole na Primskovem, ki sodi med najboljše oddrede na Gorenjskem, in odgovorni pionirji za posamezne krožke.

V sicer prazno učilnico se je nagnetla kopica otrok. Sredi med njimi 10-letni Franci Istinič, načelnik štaba oddreda. Kazalo je, da je najresnejši. Tudi odličnjak je. — Nadalje njegova namestnica Majda Babičeva, zastavonoša Timotej Knifc, gospodar Jože Trobec, tajnica oddreda Ivica Stular in drugi. Kdo bi jih vse naštel.

Pogovor se je, kajpada, razpletal o delu pionirskega oddreda.

»Čez dve sto nas je v oddredu,« je pripovedoval načelnik, »če prštejemo še tudi druge, ki sodelujejo v naših krožkih, ki so izven šole. Imamo 17 krožkov. Vsi delajo.«

Na vprašanje, kateri krožek je najboljši, se je Franci »diplomatsko« izmuznil: »Vsi!«

Pionirji tega oddreda prirejajo prireditve, pravkar so končali s tekmovanji krožkov, v dvema igricama pa so gostovali tudi v Domu onemoglih v

Preddvoru in starčkom spet prižgali iskrico spominov na njihova mlada leta...

»Povej, gospodar, kakšno imetje hraniš?« je vzel načelnik malemu Jožetu.

Ta je začel: »Obroč za košarko, mrežo za odbojko, smučke, sanke, skirce, pionirske obleke, čepice in rute, mizo za namizni tenis, loparje.«

Naštevaju ni bilo konca.

»Se pravi, da ste tudi marljivi športniki! Kje pa tekmuje in igrate?«

Kot bi se zmenili, so vsi v en glas dejali: »Igrišča nimamo! Povsod nas preženejo!«

Kazalo bi tem pionirkom dati vsaj en »prostoriček pod soncem, kjer bi si sami uredili igrišča. To ne bi bilo samo koristno, temveč tudi potrebno, saj bi jih tako odrgali od ceste, kjer so v stalni življenjski nevarnosti.

Prostor za razgovor je odmerjen. Beležnica pa polna vtisov in uspehov pionirkov Osnovne šole na Primskovem, ki brez poirtvovalnega vodstva starejših prav gotovo ne bi tako uspevali v svojem delu kot sedaj. I. A.

TE DNI PO SVETU

△ V sredo je bil zaključen zasebni obisk predsednika švedske vlade Tage Erländerja v Jugoslaviji. Predno je odpotoval iz države, si je še v sredo dopoldne ogledal tovarno »Litostroj«. Malo pozneje si je ogledal tudi Muzej NOB, ki je na pravil nanj najboljše vtis. Okoli opoldne je Tage Erländer odšel v Tržič, kjer mu je na gradu podpredsednik zveznega Izvršnega sveta Edvard Kardelj priredil intimno kosilo.

Zvečer pa je Društvo novinarjev Slovenije priredilo švedskemu ministrskemu predsedniku sprejem, na katerem so bili razen domačih tudi nekateri novinarji iz Švedske.

Ko je odgovarjal na vprašanja novinarjev, je dejal, da so njegovi vtisi globoki in raznovrstni, saj se na jugoslovanskih tleh lahko na vsakem kilometru sreča s zgodovino, tradicijo, dramatičnimi spremembami pejsaža. Nadalje je dejal, da je med Jugoslavijo in Švedsko marsikaj skupnega, saj sta obe državi izven blokov, izven vsakih vojaških zvez. »Ko se bom vrnil na Švedsko,« je dejal predsednik Erländer, »bom temeljiteje proučil vprašanje delavskih svetov. Problem demokratizacije na delovnih mestih nas posebno zanima. Tudi mi se že praktično bavimo s temi problemi. Politiki in državniki pa se morajo češče sestajati in diskutirati med seboj.

△ Kot poročajo iz El Ariša je v terek opoldne južno od Rafaha blizu izraelsko-egipške demarkacijske črte, kamion jugoslovanskega odreda v sestavi varnostnih sil OZN, zavozil na dve protitankovski mini. Eksplozija je ubila enega vojaka in več huje ter laže ranila. Vsem ranjencem so takoj priskočili na pomoč in sedaj prizadevno skrbje zanje v kanadski bolnišnici v Rafahu.

Kot pravijo prva poročila, se je pripetila nesreča na cesti, ki so jo pred časom zgradile naše enote in po kateri so se vozile naše motorizirane patrulje na demarkacijsko črto. Patroliiranje na tej cesti je bilo ustavljeno pred 15 dnevi. Ko je postalo znova potrebno, so poslali inženirski vod, da čisto pregleda. V treh dneh je vod temeljito pregledal 2 km ceste. Kamion s pionirji, ki so to delo opravljali, pa je pri povratku zavozil na protitankovski mini na delu ceste, ki so jo pregledali prav prejšnji dan. Kamion je vozil po starih kolesnicah in je s sprednjimi kolesi hkrati zavozil na obe mini, ki sta bili postavljeni na kolesnicah vzporedno. Komisija varnostnih sil OZN skuša izslediti storilce.

△ Predsednik japonske vlade Nobusuke Kiši je prispel v sredo na uradni obisk v Washington, kjer ga je sprejel podpredsednik Nixon.

△ Kljub temu, da je vsa svetovna javnost močno zainteresirana na prepovedi polkusov z atomskim orožjem, poročajo iz Londona, da je bila v sredo v veliki višini na Pacifiku pri Božičnih otokih tretja eksplozija britanske vodikove bombe.

△ Iz New Yorka poročajo, da je predsednik Eisenhower na sestanku z novinarji izjavil, da bi ga zelo veselilo, če bi sklenili zadovoljiv sporazum o začasni opustitvi atomskih poskusov. Najnovejši sovjetski predlog vliha namreč upanje. Če bi opustili poskuse na podlagi sistema, ki bi obema stranema omogočil, da bi bili vzajemno obveščeni o svojih akcijah, bi to omogočilo, da bi v doglednem času ustvarili zaupanje v zvezi s trajno prepovedjo poskusov. Začasna opustitev poskusov kot prvi korak k sporazumu o razorožitvi, bržkone ne bi terjala, da bi ustavili tudi proizvodnjo jedrskih surovin, je dejal Eisenhower.

IZDAJA ČASOPISNO ZALOŽNIŠKO IN TISKARSKO PODJETJE »GORENJSKI TISK« / DIREKTOR SLAVKO BEZNIK / UREJA UREDNIŠKI ODBOR - ODGOVORNI UREDNIK MIRO ZAKRAJŠEK / TELEFON UREDNIŠTVA ŠT. 475, 397 - TELEFON UPRAVE ŠT. 475 / TEKOČI RAČUN PRI KOMUNALNI BANKI V KRANJU 61-KB-1-2-135 / IZHAJA OB PONEDELJKIH IN PETKIH / LETNA NAROČNINA 800 DINARJEV, MESEČNA 50 DINARJEV

LJUDJE IN DOGODKI

USODNA POT ČLOVEŠTVA

Zdaj je tudi zvezna ljudska skupščina sprejela deklaracijo o opustitvi poskusnih jedrskih eksplozij in se tako pridružil množičnemu protestu svetovne javnosti proti škodljivim jedrskim poskusom. V povojnem času menda ni še nobeno vprašanje kot prav protestno gibanje proti poskusom z jedrskim orožjem.

Radioaktivno izžarevanje kot posledica dosevanih jedrskih eksplozij pomeni danes za človeštvo tolikšno nevarnost, da je ni več mogoče podcenjevati. Z vsakim nadaljnjim poskusom se ta nevarnost še povečuje. Med prvimi so se zganili znanstveniki, ki so sami obogatili človeštvo z najpomembnejšo iznajdbo našega stoletja, obenem pa z njo ogrozili obstoj našega planeta. Oglasil se je znameniti človekoljubni zdravnik, Nobelov nagradjenec dr. Albert Schweitzer, ki že več ko 40 let dela med afriškimi črnci in opozoril na nevarnost pred atomskim izžarevanjem. Njegov poziv je pretresljiv in prepričevalen. Nasproti nekaterim redkim znanstvenikom, ki še skušajo dokazovati, da poskusne eksplozije niso nevarne za človeštvo, dr. Schweitzer navaja takšne zgovorne primere:

V ameriško reko Columbia se izlivajo odpadne vode iz tovar-

ne Handford, kjer proizvajajo atomsko energijo v industrijske namene. V sami vodi reke je radioaktivnost neznatna, toda v planktonu iste reke so že izmerili 2000 krat večjo radioaktivnost. Race, ki se hranijo s tem planktonom so že 49.000 krat, ribe pa 150.000 bolj radioaktivne. Lastovke, ki so se hranile z vodnimi žuželkami, so pokazale že 500.000 krat večjo radioaktivnost, rumenjaki v jajcih vodnih ptic pa celo milijonkrat večjo, kot je prvobitna v vodi reke.

Kakšne pa so že in kakšne šele bodo posledice za človeštvo sprlo povečane radioaktivnosti, pa je danes še nemogoče ugotoviti, ker takih primerov doslej še nismo imeli. Pač pa so škodljivost radioaktivnih žarkov ugotavljali drugje. Primerjali so potomce zdravnikov rentgenologov z otroki drugih zdravnikov in ugotovili presenetljive stvari. Pri prvih so našli za 2% več mrtvorojenčkov in skoraj 3% več nenormalnih otrok, zdravih in dobro razvitih otrok pa za več ko 3% manj. Dr. Schweitzer zato opozarja, da ima še tako neznatno notranje izžarevanje nevarne posledice za potomstvo. In kar je še posebej treba poudariti: škoda na poznejših rodovih se pokaže po zakonu dednosti dosti kasneje, kakih 100 do 200 let za nami.

Res je, da je razorožitev zelo zapleten problem. Ob njem si že 11 let razbijajo glave in še vendar niso storili niti najmanjšega koraka k skupnemu sporazumu. Prav zato pa bi bila lahko opustitev poskusnih jedrskih eksplozij prvi korak v težavnem reševanju razorožitvenega vprašanja. Pod pritiskom javnega mnenja so tudi velike sile začele resneje razmišljati o omejitvi in celo ustavitvi poskusnih eksplozij. Sovjetska zveza je že prebila led in predlagala ustavitve poskusov, nedavno pa je sovjetski delegat v londonskem razorožitvenem pododboru predlagal, naj bi te poskuse omejili za dve do tri leta. Stališča Vzhoda in Zahoda so se tako zelo zblížala, saj baje tudi ameriški delegat namerava predlagati opustitev poskusov za dobo 10-12 mesecev.

Tak sporazum bi nedvomno okrepil medsebojno zaupanje in utri pot tudi drugim sporazumom na področju razorožitve. Vendar pa se pet predstavnikov v razorožitvenem pododboru še vedno vse preveč opozrejo letova tega vprašanja, kljub temu da je njegova rešitev že zrela. Zato ni odveč nov javni pritisk, ki bi pospešil njihovo delo.

MARTIN TOMAZIČ

kratko, vendar zanimivo

ODKRITJE SPOMINSKE PLOŠČE NA BLEGOŠU

Zveza borcev NOV Hotavlje bo priredila 30. junija na Blegošu partizanski tabor v spomin 15. obletnice ofenzive na Blegoš. Na kraju prvega spopada bodo odkrili spominsko ploščo, po slovesnosti, ki se bo začela ob 9. uri dopoldne, pa bo partizansko slavje.

ZBORI VOLIVCEV NA BLEDU

Minuli petek in soboto so bili po vseh vaseh blejske občine zbori volivcev. Razpravljali so o novem družbenem planu in proračunu za tekoče leto. Na Bledu, v Gorjah, na Bohinjski Beli in v Ribnem so izvolili tudi nove šolske odbore. J. B.

NOVO MOSTIŠČE NA BLEDU

Prejšnji teden so pred bivšim hotelom Trst na Bledu zgradili novo mostišče z ograjo ob cesti, ki vodi v Bohinj. Občinski odbor je za ta dela izdal 600.000 dinarjev. Dosedanja lesena konstrukcija je bila le zasilna in je ogrožala varnost prometa, zato je bila gradnja novega mostiščnega hodnika nujna. J. B.

NA JEZERSKEM BODO PRAZNOVALI

Dne 22. in 23. junija bodo Jezerjani praznovali svoj krajevni praznik v spomin na množični odhod prebivalcev s tega območja v partizane 1944. leta. Program praznovanja napoveduje vrsto kulturnih in športnih prireditiv. V soboto bo žalna svečanost s polaganjem vencev pred spomenikom padlim, slav-

nostna seja krajevnega odbora in sprejem častnih gostov.

I. V. ING. JÄGER, DIREKTOR ZVEZ. CENTRA ZA VZGOJO KADROV PREDAVAL V KLUBU GOSPODARSTVENIKOV

Klub gospodarstvenikov Gorenjske v Kranju je v ponedeljek povabil ing. Jägra, direktorja Zveznega centra za vzgojo kadrov, da bi predaval o izobrazbi vodilnega gospodarstvenika kadra v inozemstvu.

Ing. Jäger se je povabilu odzval in v izredno zanimivem predavanju orisal oblike izobrazbe vodilnega kadra predvsem v Angliji in Franciji, kjer je študiral to problematiko kot štipendist Mednarodne organizacije dela, dva meseca v začetku letošnjega leta.

V razpravi, ki je bila še dokaj živahna, je sodeloval tudi ekspert za ta vprašanja in vodja ekipe Mednarodne organizacije dela, ki proučuje to problematiko, g. Sent Maurice.

Polna dvorana poslušalcev - predstavnikov gorenjskih podjetij - kaže, da bo Klub, če bo razvijal svojo dejavnost še nadalje v tej smeri, brez dvoma odigral pozitivno vlogo v gorenjskem gospodarstvu.

I. A.

TEČAJNIKI IZREDNE EKONOMSKE SOLE SO MATURIRALI

Pred dnevi so pri Ekonomski srednji šoli v Kranju maturirali tečajniki izredne ekonomske šo-

le. To so predvsem starejši tovariši, udeleženci NOB in aktivisti, ki se po osvoboditvi zaradi prezapóšenosti niso mogli teoretično izpopolnjevati. Tečaj je dosegel izreden uspeh, saj je od 35 pred dvema leti sprejetih kandidatov, diplomiralo 29 tečajnikov. Tudi dosežene ocene so nadpovprečne.

Včeraj popoldne so tečajniki odpotovali na večdnevno ekskurzijo, na kateri si bodo ogledali Dalmacijo in grška mesta Atene, Pirej in otok Krf.

P.

POSVETOVANJE MLADIH ČLANOV DELAVSKIH SVETOV KRANJSKE INDUSTRIJE

V sredo, 19. junija se je zbralo v sejni dvorani OLO Kranj nad 80 mladih članov delavskih svetov iz kranjske občine. Posvetovali so se o načinu dela delavskih svetov in upravnih odborov kranjskih tovarn, razpravljali so o produktivnosti, tarifni politiki, o pomenu kongresa delavskih svetov ter o nekaterih drugih vprašanjih. Ugotovili so, da predvsem mladi delavci iz kranjske okolice še vedno ne koristijo letnega dopusta. Govorili so tudi o menzah, v katerih se hrani 1127 mladih ljudi in izrazili željo, naj bi podjetja zanje več prispevala. V razpravi so nekateri mladinci predlagali, naj bi v vsaki tovarni izdelali poslovnik delavskega sveta. Razen tega so tudi ugotovili, da je bila mladina z gospodarskimi vprašanji in drugimi problemi v podjetjih doslej premalo seznanjena. M.

HUDA NESREČA V »OLJARICI«

V sredo 19. junija zjutraj, se je v tovarni rastlinskih olj in oljnih izdelkov »Oljarica« Britof pri Kranju ponesrečil 19-letni pomočnik rafinerije Andrej Ažman iz Britofa. Ponesrečenec je tisti dan kot običajno delal pri rafinerijskem kotlu, v katerem s pomočjo temperature in žveplene kisline čistijo masno kisline oziroma iztisnjeno olje. V kotlu je bilo takrat 1500 litrov kisline. Ko je bil segret do predpisane temperature, bi moral Andrej počasi z zajemalko vlivati vanj žvepleno kisline, leta pa je iz neznanega vzroka vžil v kotel žvepleno kisline z večjo posodo. V tem trenutku je v kotlu nastala močna reakcija in skozi vrata pognala vročo masno kisline, pomešano z žvepleno. Težočina je v nekaj sekundah začela ponesrečenčevu obleko in mu pričela razjedati desno stran telesa. K sreči so se njegovi sodelavci znašli in mu z oljem izpirali razjedajočo kislino s telesa, sicer bi hitro podlegel poškodbam. Ponesrečenca so odpeljali v ljubljansko bolnišnico, kjer ga zdaj zdravijo.

Nesrečo je zakrivil sam, ker se ni držal navodil, pa tudi zaščitnih sredstev ni uporabljal.

naša kronika

PRIPRAVE NA PRAZNOVANJE DNEVA VSTAJE NA JESENICAH

Da bi Dan vstaje jugoslovanskih narodov, oziroma Dan borcev najprimernejše počastili tudi na Jesenicah, so že pričeli s predpripravami. Občinski ljudski odbor ZB NOV je pozval k sodelovanju tudi ostale organizacije in društva ter izdelal spored proslav. Proslave bodo po vseh krajih jeseniške občine, osrednja pa na Jesenicah. S študiranjem sporedov za te proslave so nekatera društva že pričela.

»ISKRA« POŠILJA BOLNIKE NA OKREVANJE

V počitniškem domu tovarne »Iskra« Kranj v Ankaranu je na okrevanju 30 bolnikov, ki so jih poslali tja na predlog obratnega zdravnika. Prav toliko jih bo odšlo na oddih v jeseni. V drugi polovici maja so letovali tam tudi vsi tisti, ki so zaposleni v selenskem oddelku. 30 jih je bilo. Delo v tem oddelku je zdravju škodljivo, zato se je delavcem počitek ob morju še toliko bolj prilagel. Dobili so 7 dni izrednega in 7 dni bolniškega dopusta. Vsi so se dobro okrepili in pridobili tudi na teži. Ta preventivni zdravstveni ukrep se bo v teku leta prav gotovo obrestoval, saj so si delavci nabrali dovolj moči do prihodnjega poletja.

V »PLANIKI« KRANJ SE IZOBRAŽUJE TUDI VODILNO OSEBJE »KOVINARJA«

Preteklo soboto je bil v »Planiki« zaključen prvi tečaj PIV za interese v »Kovinarja«. Zdej sta na vrsti še drugi in tretji tečaj. Tako sodelovanje je nedvomno zelo koristno in nekatera druga podjetja se že tudi zanimajo, če bi lahko poslala v »Planiko« na tečaj PIV svoje uslužbence.

DNE 4. JULIJA BO V ZABNICI SLOVESNO ODKRITJE SPOMENIKA PADLIM

Osrednja proslava Dneva borcev v kranjski občini bo letos v Zabnici, kjer bodo 4. julija slovesno odkrili spomenik 89 padlim borcem in žrtvam fašizma z območja bivše občine Zabnica. Spomenik je že postavljen in zdaj dokončujejo na njem še zadnja dela. Zanj so izbrali lep prostor nasproti Krajevnega urada Zabnica. Tudi okolice že urejajo.

Prireditve v počastitev tega praznika se bodo začele 27. junija s tekmovanjem strelskih dručin za prehodni pokal Občinskega odbora ZB Kranj. — 29. junija bo v Zabnici časten sprejem svojcev padlih borcev, naslednji dan pa nastop TVD Partizan Stražišče na prireditvenem prostoru. Delavsko prosvetno društvo Svoboda Kranj bo dne 2. julija uprizorilo v Zabnici dramo »Straža na Renu«, člani Prešernovega gledališča Kranj pa bodo 3. julija zvečer prikazali dramatičnoro uprizoritev boja v Rovtu, ki se je odigral dne 27. marca 1942. leta. Takrat je padel tudi narodni heroj Stane Zagar. Na Križni gori, Lubniku, Planici in Joštu bodo tisti večer zagoreli veliki kresovi.

Na Dan borcev, 4. julija zjutraj, je najprej na sporedu podelitev prehodnega pokala in diplom Občinskega odbora Zveze borcev najboljšim strelskim družinam, nato razviteje prapora Občinskega centra predvojaške vzgoje Kranj pod pokroviteljstvom Občinskega odbora ZB Kranj, ob 10. uri pa slovesno odkritje spomenika. Na tej svečanosti bosta sodelovala pevka zbora France Prešeren iz Kranja in DPD Svoboda iz Stražišča ter godba na pihala DPD Svoboda Kranj. Tudi mali harmonikarji iz Mavčič bodo tedaj zaigrali nekaj skladb.

Na slovesnost ob odkritju spomenika pričakujejo v Zabnici velik obisk iz kranjske, škofjeloške, tržiške in drugih občin. Iz Kranja in Skofje Loke bodo vozili v Zabnico 4. julija posebni avtobusi.

NA BRSNINO NAD PUTERHOFOM SO PRIŠLE PRVE KRAVE

Preteklo soboto so zadržniki iz Naklega, Podbrezj, Križev in Tržiča odpeljali na poletno pašo na Brsnino prve krave. Nekaj govodi so pripeljali tudi z državnega posestva v Podbrezjah. Pašnik Brsnina je last splošnega ljudskega premoženja in ga ima sedaj v najemu od Občinskega ljudskega odbora Tržič okoliške kmetijske zadruge. Cr.

CERKLJANSKI GASILCI IMAJO NOVO MODERNO BRIZGALNO

Prostovoljno gasilsko društvo Cerklje je v nedeljo, 16. junija, praznovalo nabavo nove motorne brizgalne. Tej slavnosti je prisostvovalo številno občinstvo. Cr.

KAJ SODIMO O...

uvedbi dnevnih zavetišč v stanovanjskih naseljih

Marija Strajner, predsednica Zveze ženskih društev okraja Kranj: »Zaradi majhnega števila vrtcev, njihove oddaljenosti od posameznih naselij, deloma pa tudi zaradi razmeroma drage oskrbnine se kaže vedno večja potreba po uvedbi dnevnih zavetišč brez hrane v bližini stanovanjskih blokov. Projektanti stanovanjskih zgradb pri Vodovodnem stolpu v Kranju so tako zavetišče že predvideli v načrtih. V Stražišču ga za sedaj še ni v programu, prav tako ne na Zlatem polju in na Planini, četudi zavetišče zelo pogrešajo. Ob zavetiščih bo treba zgraditi tudi igrišča,

Anka Krist, upravnica vrta »Tugo Vidmar, Kranj: »Število obstoječih otroških ustanov je tako majhno, da le-te ne morejo mnogo pripomoči k razbremenitvi zaposlene žene. Menim, da je razen ustanavljanja pralnic, popravilnic in drugih uslužnostnih obratov najbolj potrebno uvesti varstvo otrok. Gradnja samostojnih vrtev v posameznih naseljih je predraga, zato nanjo za sedaj še ne moremo računati. Vsekakor pa je zelo pametna in koristna misel o ustanavljanju dnevnih

zavetišč v novih stanovanjskih blokkih, ki jo bodo v Kranju baje pričeli kmalu uresničevati. V tovrstnih zavetiščih se bodo zbirali otroci različne starosti v času, ko bodo njihove matere najbolj zaposlene. Za varuhe si starši želijo poklicne vzgojiteljice, ki jih pa za sedaj še zelo primanjkuje. Menim, da bi za čuvanje otrok lahko honorarno zaposlili tiste žene, ki so rade skupaj z otroci.

Stefka Marjek, članica Društva za pomoč družini Kranj: »Skrb za ustanavljanje dnevnih zavetišč za otroke bodo morale prevzeti stanovanjske skupnosti. Otroške ustanove pogrešamo najbolj za predšolsko mladino, posebno za najmlajše, ki jih matere ne morejo pustiti brez varstva. Na Zlatem polju za takšno zavetišče trenutno nimamo prostora. Naše društvo je že razpravljalo o tem, da bi povečali vrtec »Tugo Vidmar«. Prebivalci našega naselja bodo potem lahko pošiljali tja otroke za 4 ure dnevno (dopoldne ali popoldne). Mesečno bi starši plačali za otroka, ki bi prejemal v vrtec tudi malico, 350 dinarjev, medtem ko bi brez malice stalo varstvo le 150 dinarjev na mesec.

-ey

REFREN, MI IN ONI

»Kropa vas zanima? Gotovo zgodovinske zanimivosti, kajne?«

»Malo že, še bolj pa sedanje življenje.«
»Kaj posebnega ne boste videli. Nič se ni spremenilo.«

Drugi pogovor:
»Marsikaj je drugače kot je bilo. Tudi težav seveda ne manjka, pa bi jih že hitreje odpravljali, če se ne bi kar naprej šli: mi in oni, oni in mi. To je zdaj stalen kroparski refren. Slišite ga na konferencah, sejah, v razgovorih. No, pa se raje kar sami prepričajte, v »Plamenu«.

Ta tovarna je srce, ki poganja kri v žilo kroparskega življenja. Srce pa je že nekoliko opešano. Od starosti.

»Z žico so že zvezani stroji, ki so dočakali častitljiva leta.«

To je že malce karikirana resnica. Vendar so mnogi stroji že zaslužili pokoj, pa še aktivno delajo, kot še v marsikateri naši tovarni. Pomagali so nam ustvarjati sredstva, s katerimi smo postavljali na noge sodobnejšo proizvodnjo. Nekatere stroje v Plamenu je kolektiv prisilil, da žive še po svoji smrti, s tem, da jim je zvaril počena ogrodja.

Toda ni v podjetju vse samo staro. Nabavili so že tudi nekaj novih strojev. Delno so povečali delavnice, uredili sanitarne naprave. V teh korakih podjetja je želja za gospodarskem napredku, ki naj delavcem hkrati nudi tudi ustrežnejše delovne pogoje.

Stare strojne naprave potegnejo misli v čase nekdanjih kroparskih rodov, ko so kovali izdelke na trebuhih, na katerih so bila nakovalca. Ne le moški, tudi ženske. Se živi zbadljivka, češ da so morali krojači za Kroparje šivati posebne hlače, s krivimi hlači-

»PLAMEN« V KROPI

camii. Ta zbadljivka skriva v sebi grenkobo, trpljenje nekdanjih kroparskih kovačev, še posebno pa delavk-mater, ki so morale z delom hkrati pohabljaliti otroke že v svojem telesu. Taka je idila o nekdanjih časih.

Vijaki, s katerimi so pritrjene železniške tračnice na hrastove pragove, so doma iz »Plamena«. Razen različnih vijakov in žičnikov izdelujejo tudi smuško okovje. Umetno kovaštvo in Tovarna ur v Lipnici pa sta se ločila od tovarne, ker so, ko so bili združeni, drug drugemu ovirali razvoj. Napredek zahteva specializacijo podjetij.

Leta 1939 so v Plamenu izdelali 900 ton izdelkov, pred sedmimi leti 2150 ton, letošnji plan pa predvideva 3600 ton. Torej lepi skoki. Nekateri pripisujejo ta uspeh deloma novim strojem, deloma izpopolnjeni organizaciji dela. Po evidenci podjetja je proizvodnja porasla v obdobju 1947 do 1956 za 128 odstotkov, število delavcev pa za 16%.

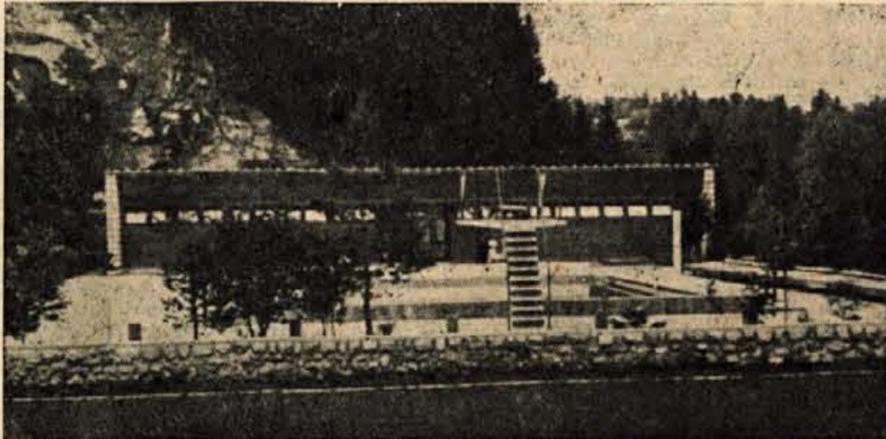
Toda kroparska industrija bo morala še naprej v korak s splošnim gospodarskim razvojem. Kdor stalno ne napreduje, ta nazaduje, je, ker ga drugi prehitijo. Nauk, da so tisti, ki zaostanejo, tepeni, pa je Kropa čutila v zgodovini na svoji koži.

Pred sto leti je imela kakih 1300 prebivalcev. V naslednjih desetletjih je pa začelo večstoletno kroparsko fužinarstvo iti rakovo pot zaradi konkurence sodobnejše tovarniške proizvodnje in primanjovanja rude. Vigenci so ugašali. Da bi si opomogli, so v Kropi leta 1895 ustanovili zadrugo, ki je nabavila stroje za industrijsko izdelavo žebeljev. Vendar je Kropa propadala tudi po prvi svetovni vojni. Leta 1931 je štela le še 587 ljudi, manj kot pred sto leti. Prehitevali so jo začeli kraji ob železnici, kjer se je razvijala mlada industrija, denimo v Radovljici, Lescah. Mnogo ljudi se je iz Krope izselilo. Se zlasti ni bilo kruha za najbolj napredne prebivalce. Odhajali so drugam. Hudo je bilo takrat v Kropi. Družine s številnimi otroki, pa brez pravega zaslužka. Tudi po 70 kroparskih revežev je ob petkih prihajalo prosjačit v Radovljico.

Nauki svarijo. Ne zaostati za razvojem družod, da ne bi ostal kraj nekoč le že zanimiv

SPOTI PO KROPI

muzej. Kar je bilo včeraj še dobro, je treba danes že izpopolniti. Zato se tudi za »Pla-

V TEH VROČIH DNEH PA KOPALIŠČE V KROPI MENDA NI VEČ TAKOLE PRAZNO

men« že sestavlja program rekonstrukcij, kar traja že nekaj let, nekam dolgo. Pri rekonstrukciji je treba upoštevati, kaj bo trg v prihodnosti bolj potreboval, kakšna industrija je Kropi bolj potrebna glede na oddaljenost od železnice, itd. »Plamen« namerava

ki naj bi se ukvarjal s poglobitvami gospodarskih problemov podjetja? Pravijo, da zato, ker med organi samoupravljanja in operativnega vodenja ni zadostnega konstruktivnega sodelovanja. Čutiti je razcepjenost, nezadostno zaupanje do drug drugega.

Ze drugič enaka ugotovitev:
»Gremo se skupine: mi in oni, oni in mi.«

To potrjuje tudi zadnji sklep v že omenjenem zapisniku. Nekaj hiš splošnega ljudskega premoženja, ki jih je prej upravljalo podjetje, je direktor pred dvema leti prepustil — v skladu s predpisi — občini. Delavski svet pa je zdaj sklenil, da ta direktorjev ukrep ni bil pravičen. Stvar je izvenela tako, kot da je bilo podjetje pri tem prikrajšano. Na zadnjem zboru volivcev pa so predstavniki ljudske oblasti prikazali ljudem zadevo v pravi luči. V tovarni je slišati, da je to deloma že ugodno vplivalo tudi na nekatere odnose v kolektivu.

Omenjeni primer pa ne priča le o razcepjenosti organov v podjetju, marveč tudi o težnjah po izoliranosti podjetja od občine.

Pri mučnem brskanju po vzrokih za razcepjenost je moč ugotovljati to in ono: nenačelnost, sektašenje, osebne interese, zoprno vaško zdravarstvo, sorodstvene vezi. Poraja se človeku občutek, da se mnenja dela kolektiva delijo tako, kakor sorodstva. V tem, nekoliko vase zaprtim kraju, je že tako: če ni nekdo z drugim članom kolektiva v ožjem sorodstvenem kolenu, sta si pa vsaj v botrini. No, temu se pač ni moč izogniti. Slabo pa je pri vsem to, da v podjetju čisto prevladajo sorodstveni vplivi in interesi, da je takrat konec vseh načelnih stališč, ki se morajo kar skriti, da v takem vzdušju rade ribarijo v kalnem tudi kaj čudne tendence. Krivci pa dolžijo drug drugega.

Pravijo nekateri v podjetju, da je po zadnjem zboru volivcev to nekoliko popustilo. Bo ta lastovka že zmanjka pomladi? Potrebno bi bilo, kajti le dve poti sta pri obravnavanju gospodarske problematike podjetja: videti zahteve prihodnosti, se držati na vsakem koraku načelne smeri in tako napredovati, ali pa podlegati še dalje raznim zoprnim zdraham, jadrati v kretenstvo, nekoč pa ugotoviti, da je bil čas brezplodno, škodljivo zapravljen. Toda — upajmo — da je sedanji kroparski refren »mi in oni«, ki je izpeta, saj resnim ljudem, ki gledajo malo delj kot samo v sosedov pisnik, ne more biti dolgo vseeno to, ali bo ta viža preglasila za podjetje in kraj dejansko življenjsko pomembne probleme.

M. Z.

V RADOVLJIŠKI OBČINI letos na razpolago 24 milijonov 753 tisoč dinarjev kreditov

Sredstva investicijskega sklada občine Radovljica bodo znašala letos po občinskem družbenem planu 24.753.000 dinarjev. Od tega bodo za razvoj kmetijstva uporabili 8 milijonov dinarjev ali 32,3 odstotka celotne vsote. Posebno temeljito bodo morali kmetje letos zatirati živalske in rastlinske bolezni, ki zavirajo povečanje pridelka. Tudi tesnejši stiki med Okrajno zadrugo zvezo in kmetijskimi zadrugami bodo pripomogli k izboljšanju kmetijstva.

Da bo trgovina v prihodnjih letih lažje zagotovila hitrejšo in kulturnejšo postrežbo, je Občinski ljudski odbor namenil za preureditev lokalov in nabavo sodobnejše opreme 2 milijona 753.000 dinarjev kreditov. Kmetijske zadruge pa naj bi s svojimi pridelki oskrbovale predvsem potrošniške centre Radovljico, Kropo in Lesce, zato bo treba odpreti tudi nekaj novih prodajal.

Gostinstvo bo dobilo letos 5 milijonov din. Pričakujejo, da se bo promet povečal, zato bo treba modernizirati gostinske obrate in poiskati čimveč postelj za letovišcarje pri

Drugi primer:

Na razglasni deski na tovarniškem dvorišču so (vsaj pred dnevi) so še bili objavljeni sklepi zadnje seje delavskega sveta. Nekateri sklepi obravnavajo tudi drobnarije, ki bi jih lahko uredil tudi upravni odbor ali pa operativno vodstvo podjetja. Čemu še z drobnim delom obremenjujejo tudi delavski svet,

GLAS GORENJSKE

ZVEZNA LJUDSKA SKUPŠČINA SPREJELA RESOLUCIJO O PERSPEKTIVNEM RAZVOJU INDUSTRIJE IN GRADBENISTVA

Zvezna ljudska skupščina, ki je zasedala ta teden, je sprejela dve izredno pomembni resoluciji, in sicer: resolucijo o nadaljnjem perspektivnem razvoju industrije v prihodnjih letih in prav tako gradbeništva.

Brez dvoma bosta obe resoluciji precej pripomogli k sistematičnejšemu in ekonomsko utemeljenemu razvoju obeh gospodarskih panog.

DRUŽBENI PLAN IN PRORAČUN BLEJSKE OBČINE

ObLO Bled je v terek sprejel družbeni plan in proračun, ki znaša letos 65.000.000 dinarjev. V družbenem planu je predvidenih 23.400.000 din dohodkov iz gospodarstva, 41.300.000 din pa od prebivalstva. Ostali dohodki znašajo 220.000, sredstva občinskih skladov pa 41.799.000. V primerjavi z lanskim proračunom so v letošnjem zaradi povečanja osebnih izdatkov zvišani izdatki za prosveto, ker so vnešeni v proračun tudi izdatki za preventivno službo, pa so se povečali še zdravstveni izdatki. Občinski odbor bo v bodoče tudi direktno finansiral komunalno dejavnost, ki jo izvršuje Komunala Bled. Med negospodarske investicijske izdatke je občinski odbor uvrstil tudi adaptacijo novih učilnic za blejsko šolo.

J. B.

V »PLANIKI« SO USTANOVILI STANOVANJSKO ZADRUGO IN ZDAJ JE NA VRSTI SE MENZA

Izid ankete, ki so jo pred nedavnimi razpisali v tovarni »Planika« Kranj, je pokazal, da povzročajo njihovim delavcem največje skrbi in težave slaba stanovanja in neredna prehrana. Prav zaradi tega so v podjetju na pobudo delavskega sveta ustanovili lastno stanovanjsko zadrugo, ki ima v programu gradnjo vrstnih hiš na Planini. Razen tega bo tovarna skušala nekaj prispevati tudi za ureditev dveh ali treh stanovanj v kmečki hiši v Mavčičah, ki jo je podjetju odstopil Občinski ljudski odbor.

Podjetje bo ustanovilo tudi lastno menzo, ker je 143 delavcev odsotnih od doma 11, 12 ali celo 13 ur dnevno. Njihova prehrana je zaradi tega pomanjkljiva in neredna. V anketi je 343 delavcev izjavilo, da so pripravljene med odmorom kupiti cenen topli obrok hrane v podjetju. Prostor za menzo je že določen in bo v njem prostora za 240 ljudi.

-ey

TELEFON V SLEHERNO VAS

Vaščani iz Loma pod Storžičem si prizadevajo, da bi jim v vas napeljali telefon. Njihov načrt je vreden pomoči, seveda pa bodo morali tudi sami nekaj žrtvovati za napeljavo; gre namreč za precej dolgo linijo.

Pravilno bi bilo, da bi imela telefon sleherna vas, saj se neredko zgodi, da je treba klicati zdravniška ali babice, gasilce ali varnostne organe ali opraviti kak drug nujen posel. Zato naj bi se tudi v ostalih oddaljenih vaseh zavzeli za napeljavo telefona.

J. V.

V LJUBLJSKEM PREDORU SPET DELAJO

Uprava za ceste LRS je odredila, da spet lahko nadaljujejo z očiščevalnimi deli v ljubljanskem predoru. Kaže, da se na gradnjo mednarodne ceste skozi Podbrezje in Tržič v Avstrijo resno pripravljajo.

J. V.

DELAJSKI SVETI TRŽIŠKIH PODJETIJ RAZMIŠLJAJO O PREVOZIH DELAVCEV

Mnogi delavci morajo hoditi eno ali tudi več kot dve uri daleč na delo v tržiške tovarne. Tako so že zjutraj utrujeni. Posebno težko je v zimskem času. Delavski sveti tržiških tovarn so zaradi tega začeli razmišljati, kako bi omogočili prevoz delavcev na delo in domov. Bombažna predilnica in tkalnica v Tržicu je že prosila podjetje SAP, da bi podaljšalo obstoječe potniške proge do Podlublja. Prej ali slej pa bodo morala tržiška podjetja nabaviti za prevažanje delavcev lastna prevozna sredstva.

J. V.

LETOS 28 MILIJONOV ZA VODOVODNA DELA V KRANJSKI OBČINI

Občinski ljudski odbor Kranj je določil, da se iz sredstev, s katerimi razpolaga podjetje »Vodovod« Kranj, finansirajo letos naslednja vodovodna dela:

Za dograditev trsteniškega vodovoda je namenjenih 6 milijonov 500.000 dinarjev, za zasavski vodovod 7 milijonov din, za zgraditev vodovoda v preostalih delih Stražišča 6 milijonov din, za podaljšanje vodovoda do novega naselja na Kokrici 1.500.000 din, za podaljšanje vodovoda za del vasi Senčur proti letališču 700.000 din, za cevovod, ki bo povezal straziški rezervoar s kranjskim omrežjem, 2 milijona din, za razne načrte in raziskave 3 milijone din (od tega za načrte in raziskovalna dela pri vodovodu Kovor-Naklo 1.500.000 din) ter 1 milijon 300.000 dinarjev za manjša razširitvena dela.

Vodovode bodo gradili oziroma razširjali le v tistih območjih, kjer se bo najmanj tri četrtine hišnih lastnikov pisмено izjavilo za plačilo pristojbin na priključke k vodovodnemu omrežju, in kjer so volivci na zborih sklenili, da bodo opravili prostovoljno vsa nekvificirana dela.

-ey

gorenjski obveščevalcec

ZDRAVNIŠKA DEŽURNA SLUŽBA

Zdravstveni dom Kranj, Poljska pot 8, telefon 218, naročila za prevoz bolnikov telefon 04.

MALI OGLASI

Privatnikom malih oglasov ne objavljamo pred vplačilom. — Cena malih oglasov je: Preklic 20 din, izgubljeno 10 din, ostalo 12 din od besede. Naročniki imajo 20% popusta.

TELEFONSKA ŠTEVILKA NAROČNIŠKEGA ODDELKA JE: Kranj 190.

Izgnubil sem očala in dva računa od Primskovega do Pivke. Najditelja naprošam naj jih odda lastniku ali upravi lista proti nagradi.

Od Rakovice do Kranja sem izgubila vseeno zeleno jopico dne 18. junija popoldan. Poštenega najditelja prosim, da jo odda Starman Ivan, Rakovca 11, proti lepi nagradi.

Zamenjam enosobno stanovanje s pritliklinami v Ptujju za enako v Kranju ali okolici. — Informacije da KAMNOSESTVO — Kranj.

Prodajam zelo dobro ohranjen čevljarški šivalni stroj — cilindar »Singer« za 20.000 din. Naslov v oglasnem oddelku.

Prodajam dve mladi kravi in dam v najem posamezne parcele v Otočah 24, Podnart.

Prodajam odlično ohranjeno moško kolo »Steyr« modre barve. — Smole, Koroška 19, Kranj.

Prodajam kozo dobro mlekarico, Naslov v oglasnem oddelku.

Prodajam 3 mlade koze. — Hotemaže 15, Šenčur.

Cevljarkega vajenca sprejem. — Kvas Stanko, čevljar, Labore 24, Kranj.

Prodajam odlično ohranjeno moško kolo — italijansko. — Kranj, Cesta na Rupo št. 23.

Prodajam bencinski DKV motorček 2 KM. Ponudbe oddati v oglasni oddelk.

Prodajam motorno kolo 125 ccm, novejšega tipa z nožno prestavo. — Zagar Franc, Primskovo 78, Kranj.

Prodajam hišo, primerno za obrt v vinski kletji. Ponudbe oddati v oglasni oddelk.

Ugodno prodaj varilni aparat, jeklenko za kisik in delovne mlize (ponk). — Mestni trg 35, Škofja Loka.

Šivalni stroj krojaški ali šiviljski kupim. Ponudbe z navedbo znamke in cene oddati v oglasni oddelk pod »Takojšnja gotovina«.

Kupim žensko kolo. Oglasite se pri Fišer Jožici, Ljubljanska cesta, Radovljica.

Pošteno in zdravo upokojenje takoj sprejememo za pomoč pri delu na malem posestvu. Ostalo po dogovoru. — Uranič Doroteja, Loka 20, Križe na Gorenjskem.

Sprejemem kolarkega pomočnika. — Debeljak, Primskovo 7, Kranj.

Enodnevne piščance dobite vsak dan od 9.—12. ure v bivši radio postaji na Primskovem pri Kranju.

Preklicujem številko bloka 31218 izdanega v Komisijski trgovini v Kranju dne 31. julija 1956.

Dva trgovska pomočnika sprejemamo. Nastop takoj ali po dogovoru. — »Delikatesa«, Kranj.

Gostilno z lepimi prostori da v najem Jožefa Vrtačnik, Naklo 99 pri Kranju.

»Zvezda« — tkalnica in tekstilna oplemenjevalnica Kranj sprejme takoj 3 tkalke in 1 škrobila. Rok prijave do 30. junija. Plača po tarifnem pravilniku.

OBJAVE

ROJAKI IZ ZDA — 4. JULIJA NA POLZEVO!

Vsem ameriškim rojakom, ki so na obisku v rojstni domovini, sporočamo, da bodo tudi letos lahko praznovali ameriški praznik »Dan neodvisnosti« (Independence Day) — 4. julij! Praznovanje bo na prelepem Polževem pri Višnji Gori, nedaleč iz Ljubljane.

Na piknik vabimo prav vse ameriške rojake! Za zabavo, ples in narodno pesem bo skrbel Gorenjski kvartet. Domača kuhinja bo zadovoljila vse okuse in želje.

Torej, 4. julija, vsi rojaki na Polzevo!

Zberemo se v Ljubljani, dne 4. julija ob 8. uri zjutraj na vrtu hotela »Union« v Ljubljani, kjer se bodo prodajali avtobusni vozni listki za vožnjo na Polzevo in nazaj.

Vabi odbor za proslavo: Ivanka Schiffer, Marion Basher, Jennie Troha, Tončka Urbanc, Lojzka Muha, Frank Japič in Vincenc Pink; vsi rojaki iz Amerike.

RAZPRODAJA

raznega pohištva, žimnice, slike, zrcala, vinske črpalke, prevozne sadne škroplilnice, železje za kovače in kmetovalce in pletiljske špule. — Adamič, Jezerška 6, Kranj.

KINO

»STORŽIČ« KRANJ, 21. in 22. junija: amer. barvni supersec film »VERA CRUZ« ob 17.30 in 20. uri; 23. junija, ital. film »PESEM MLADOSTI« ob 9.30 uri in amer. barvni supersec film »VERA CRUZ« ob 16., 18. in 20. uri.

»PARTIZAN« KRANJ, 21. jun.: ital. film »PESEM MLADOSTI«, ob 20.30 uri; 22. junija dvojni spored: »VEČER VESELIH MELODIJ« in premle-ra amer. barvnega filma »PO-

SLEDNJI KOMANČE; 23. jun.: amer. film »LETEČA VRAGA« ob 20.30 uri.

»SVOBODA« STRAZIŠČE, dne 22. junija: amer. film »LETEČA VRAGA«, ob 19.20 uri; 23. junija, ital. film »PESEM MLADOSTI«, ob 16., 18. in 20. uri.

»NAKLO«, 22. junija: ital. film »PESEM MLADOSTI«, ob 20. uri; 23. junija: amer. barvni film »POSELDNJI KOMANČE«, ob 17. in 20. uri.

»RADIO« JESENICE, 21. junija: franc. barvni film »AVANTURE SEVILJSKEGA BRIVCA«, ob 18. in 20. uri; 22. in 23. junija: amer. barvni film »DVO-RISČNO OKNO«, v soboto ob 18. in 20. uri. V nedeljo ob 16., 18. in 20. uri — ob 10. uri dopoldne matineja mladinskega filma »MILIJONI NA OTOKU«.

»PLAVŽ« JESENICE, 21. junija: amer. barvni film »KLEOPATRA«, ob 18. in 20. uri; 22. in 23. junija: franc. barvni film »AVANTURE SEVILJSKEGA BRIVCA«. V soboto ob 18. in 20. uri. V nedeljo ob 16., 18. in 20. uri — ob 11. uri dopoldne matineja jugoslovskega filma »MILIJONI NA OTOKU«.

ZIROVNICA, 22. in 23. junija: amer. barvni film »KLEOPATRA«. V soboto ob 20. uri. V nedeljo ob 17. in 20. uri.

DOVJE MOJSTRANA, 22. in 23. junija: amer. barvni film »BRODVAJSKA USPAVANKA«. V soboto ob 19.30. V nedeljo ob 17. in 19.30 uri.

KOROŠKA BELA, 22. in 23. junija: amer. barvni film »DVO-RISČNO OKNO«. V soboto ob 19. uri. V nedeljo ob 17. in 19. uri.

RADOVLJICA, od 21. do 23. junija: amer. fantastični barvni film »BORBA V VSEMIRJU«. V petek in soboto ob 20. uri. V nedeljo ob 15.30, 17.30 in 20. uri.

BLED, od 21. do 23. junija: ameriški barvni film »UPOR NA LADJI CAINE«.

LJUBNO, 22. in 23. junija: ameriški barvni film »STEZA SLONOV«. V soboto ob 20. uri. V nedeljo ob 16. in 18. uri.

»SORA« ŠKOFJA LOKA, od 21. do 23. junija: amer. barv. film »RAPSODIJA«.

»KRVAVC« CERKLJE, 22. in 23. junija: franc. barv. film »ALI BABA IN 40 RAZBOJNIKOV«. V soboto ob 20.30 uri. V nedeljo ob 16. in 20. uri.

GLEDALIŠČE

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

V nedeljo 23. junija ob 16. in 20. uri GOSTOVANJE v Sorci, Aleks Lešan: SLEPI POTNIK. Vesela pastolovščina v treh dejanjih.

TRŽNI PREGLED

V KRANJU

V ponedeljek je bilo na trgu več zelenjave kot običajno. Dovolj je bilo mlade čebule, česna, korenčka in seveda solate, ki se je pocenila že na 30 din kilogram. Tokrat so okoličanke prinesle naprodaj tudi nekaj gob (jurčkov in listič) ter rdečih gozdnih jagod. Gospodinja so zamaš spraševale po borovnicah. Kaže, da jih letos zaradi pozebe ne bo veliko. Cene: mlada čebula 15 din 3 ali 4 komadi, česen 10 in 12 din glavica, korenček in peteršilj 10 din šopek, špinača 40 din kg, jagode 15 din merica, gobe 60 din merica (približno 30 dkg), jajca 16 dinarjev komad, maslo 120 din četrtinski zavitek, kaša 80 din liter in krhlji 30 din liter.

GIBANJE PREBIVALSTVA

V TRŽIČU

Rojeni: Matjaž Kosmač, Franc Perko, Vinko Gros.

Poročili so se: Janez Papov, električar in Olga-Erika Knific, uslužbenka.

Umrli: Peter Koštrun, osebni upokojenec; Janez Papler, kmet.

V KRANJU

Rodile so: Kristina Slabe, prešivalka — dečka; Marta Fabjan, teh. risarka — dečka; Ana Prestor, tov. delavka — deklico; Jožefa Eržen, tov. delavka — deklico; Frančiška Markun, gos-podinja — dečka; Angela Jen-

RAZPIS ŠTIPENDIJ

Komisija za podeljevanje štipendij pri občinskem ljudskem odboru Jesenice razpisuje na podlagi 7. člena temeljnega zakona o štipendijah (Uradni list FLR), številka 32-349/55) ter 10. člena Pravil sklada za štipendije občinskega ljudskega odbora Jesenice naslednje pogod-bene štipendije za šolsko leto 1957/58

- 3 štipendije za študij na Srednji vzgojiteljski šoli
- 4 štipendije za študij na Učiteljski šoli (moški)
- 1 štipendija za študij na VPS — slavistika
- 2 štipendiji za študij na VPS — matematika-fizika
- 3 štipendije za študij na VPS — angleščina
- 2 štipendiji za študij na VPS — ročna dela-risanje
- 1 štipendija za študij na Višji šoli za telesno vzgojo
- 1 štipendija za študij na Srednji glasbeni šoli
- 1 štipendija za študij na Knjižničarski šoli (enoletna)
- 3 štipendije za študij na Tehnični visoki šoli — grad-beni oddelek
- 1 štipendija za študij na Tehnični srednji šoli — jaki tok
- 1 štipendija za študij na Tehnični visoki šoli — urba-nizem
- 5 štipendij za študij na Srednji ekonomski šoli (moški)
- 1 štipendija za študij na Višji ekonomski šoli
- 2 štipendiji za študij na Pravni fakulteti
- 1 štipendija za študij v Šoli za socialne-zdravstvene delavce

K prošnji, taksirani z din 180.— državne in din 90.— občinske takse, ki jo je vložiti do 10. julija 1957 na Ob-činski ljudski odbor Jesenice, je priložiti:

- a) kratek življenjepis
- b) overjeno izjavo, da prosilec ne prejema drugih šti-pendij
- c) potrdilo o vpisu na šolo oz. fakulteto z navedbo letnika
- d) zadnje spričevalo oziroma potrdilo o uspešno opravljenih izpitih v zadnjem letniku
- e) potrdilo o imovinskem stanju prosilca in staršev
- f) potrdilo podjetja o zaslužku staršev in o prejemu otroških doklad
- g) potrdilo oziroma priporočilo študentske organiza-cije ali organizacije SZDL

Prosilci z območja ObLO Jesenice, predvsem pa prosilci zadnjih letnikov študija, imajo prednost.

Komisija za podeljevanje štipendij pri ObLO Jesenice

ko, tov. delavka — deklico; Tat-jana Pirih, nameščenska — de-čka; Zlatica Savnik, nameščenska — deklico; Albina Bajželj, tov. delavka — dečka; Pavla Rozman, gospodinja — dečka; Ivana Lukančič, gospodinja — dečka.

Poročili so se: Franc Kunčič, tov. delavec in Vida Poličar, dr-žavna uslužbenka; Bogdan Mo-hor, nameščeneec in Zora Seg-ula, nameščenska; Stanislav Po-točnik, kmetijski tehnik in Ma-rija Rotar, trg. pomočnica; Ma-rijan Vehovec, delavec in Ste-fanija Pegam, tovarn. delavka; Franc Marko, gumar in Marija Pfajfar, gumarka.

SS S SODIŠČA

VESELICA IN PRETEP

Dne 13. januarja 1957 je bila v Gorenji vasi veselica. Na tej veselici je prišlo najprej do pre-pira, potem pa tudi do pretepa. V tem pretepu je C. B. z Zirov-skega vrha udaril z večjim podolgovitim kamnom po levi stra-ni lica in senc A. B.; F. O., prav tako z Zirovskega vrha, je z re-meljnomo iz ograje udaril nekaj-krat po desni roki J. K., F. S. z Zirovskega vrha pa je z žep-nim nožem zabodel M. B. v me-ča nože. Drugi trije pretepači, ki so posegli prvi za palico, tretji za biljardno palico, tretji za sesaljko od koleca, se v pre-tep niso vmešali. Obdolženci so v glavnem kaznivo dejanje za-nikali, vendar je sodišče na pod-lagi celotnega kazenskega po-stopka prišlo do prepričanja, da so krivi in je obsodilo vsakega na mesec dni zapora, ostale tri pretepače, ki so imeli v rokah nevarna orodja, pa vsakega na din 3000.— denarne kazni. Vsem obdolžencem pa je kazen (ob upoštevanju, da so bili do sedaj še nekaznovani, da so dejanja zakrivil pod vplivom alkohola, da gre za mlajše fante, da so se po storitvi dostojno obnašali) pogojno odložilo za dobo enega leta.

KRIVA OVADBA

A. D. je bila zaposlena kot natakara v gostilni Lovca v Škofji Loki v letu 1956 približno 5 mesecev. Dne 4. avgusta 1956 je telefonično obvestila PLM Škofja Loka, da ji je nekdo v dopoldanskih urah vlomil v pre-dal v gostilni ter ji ob tej pril-iki odnesel približno 60.000 di-narjev. Kazenski postopek v

zvezi s to njeno ovadbo pa je dokazal, da je bila ta ovadba kriva, ker si je znesek v višini din 63.885 postopoma prisvojila. Obdolženka je priznala le, da je podala lažno ovadbo, med-tem ko je to, da bi si pridržala znesek, zanikala. Vse okolnosti in ves dokazni postopek pa je pokazal, da si je obdolženka tu-di ta znesek dejansko pridržala. O preklcu že prejšnje pogojne obsodbe (1 mesec dni zapora) jo je sodišče ob upoštevanju sla-bega zdravstvenega stanja, ka-kor tudi že njene predkaznova-nosti, obsodila na 3 mesece in 15 dni zapora ter 2000 dinarjev denarne kazni.

MALOMARNO POSLOVANJE

R. T. iz Domžal je bil v pre-teklih letih upravnik in blagaj-nik Gostinskega podjetja v Na-klem, nekaj časa pa tudi še po-slovodja enega izmed gostinskih obratov. Svojo službo je precej nevestno opravljal. Ni vodil bla-gajniške knjige, ni redno odva-jeval gotovine, neredno je prih-ajal v službo, ni nadziral poslo-vanja uslužbencev, ni skrbel za sestavo mesečnih obračunov, končno pa je brez prave primo-predaje samovoljno zapustil službo. S tem svojim poslova-njem je v podjetju povzročil manjši primanjkljaj. Sodišče ga je zaradi nevestnega dela v služ-bi obsodilo na din 10.000 denar-ne kazni, kar mu naj bo v opo-zorilo, da bo drugje boljše oprav-ljal službo.

NESREČE

»NESREČA« PRI METANJU KOPJA

V ponedeljek zvečer so na igrišču Partizana v Kamni go-rtici metali kopje. Pri tem pa je kopje po naključju odletelo v napačno smer in enemu od pio-nirjev, ki so se igrali na igri-šču, v nogo. Kopje se je zarilo tako skozi nogo, da so ga izdr-li šele s kirurškim posegom. Večkrat so mladince starejši opozarjali, naj kopje ne mečejo po igrišču, kadar so tu otroci, vendar opozoril niso upoštevali. Kaj bi bilo, če bi kopje zadelo v glavo? Upamo, da bodo ne-srečo jemali kot resen opomin v prihodnje.

J. P.

Dopisujte

v »Glas Gorenjske«

SOCIALNO ZAVAROVANJE V NEKAJ ŠTEVILKAH

75 ODSOTKOV GORENJCJEV SOCIALNO ZAVAROVANIH

Zanimivi so nekateri podatki iz poslovnega poročila Okrajne-ga zavoda za socialno zavarova-nje v Kranju za leto 1956, o katerem bo razpravljala skup-ščina Okrajnega zavoda v pone-deljek, dne 24. junija.

Prav svojevrsten položaj ne samo v Sloveniji, marveč tudi v Jugoslaviji, ima Okrajni zavod za socialno zavarovanje v Kranju, saj ima na svojem sedežu tudi svojo podružnico. To omo-goča, da se Okrajni zavod ne peča z drobnimi problemi (zla-sti izplačevanjem potnih stroš-kov in dnevnic zavarovancem) in se lahko posveti širšemu re-ševanju svoje problematike.

Zdravstveno zavarovanje pov-zroča Okrajnemu zavodu naj-več skrbi, saj tudi zahteva naj-več sredstev. Število zavarovancev, zapo-slenih delavcev in uslužbencev ter pogodbenih zavarovancev se je v zadnjih letih močno po-večalo. Povprečno število zava-rovancev v kranjskem okraju je bilo v zadnjih letih tako:

Leta 1953 je bilo povprečno 36.697 zavarovancev, naslednje leto 39.181, leta 1955 42.507, lani pa že 43.884. Število zavarovan-cev na Gorenjskem je torej od leta 1953 do konca lanskega le-ta naraslo za 7187 zavarovancev. Letošnji podatki pa že kažejo, da imamo na Gorenjskem 44.642 za-varovancev.

Toda to so le neposredni už-ivci zdravstvenega zavarova-nja. Ker pa imajo po zakonu o zdravstvenem zavarovanju ra-zen zavarovancev in upokojen-cev pravico do zdravstvenega varstva tudi njihovi svojci, pri določenih pogojih, se ta števil-ka še močno poveča.

31. decembra 1956. leta je ime-lo pravico do zdravstvenega varstva še 38.521 svojecev zava-rovancev, 9957 upokojenecv in 5112 svojecev upokojenecv. To se pravi, da je na Gorenjskem 98.223 upravičencev do zdra-vstvenega zavarovanja.

To je zelo velika številka, saj šteje prebivalstvo na Gorenj-skem — po zadnjem šteju — 130.869 ljudi; se pravi, da je v kranjskem okraju 75% vsega prebivalstva upravičencev do zdravstvenega varstva in social-nega zavarovanja...

Sredstva, ki jih daje družba v te namene, torej nikakor ni-so majhna...

I. A.

POSTAJA AVTOBUS BESNICA

Besnica zares ni kdove kako velik kraj, pa tudi turistično središče ni — vendar njihova avtobusna postaja Besnica om ne dela časti. Avtobus vozi sko-zi vas šestkrat na dan. Da se domačini znajdejo in vedo, kje se avtobus ustavlja, radi verja-memo, tuje pa bo le težko na-šel avtobusno postajo, ker ga nanjo opozarja samo s kredo narisan napis na skednju, pred katerim avtobus postoji: PO-STAJA AVTOBUS BESNICA.

All bi bil preprost, a okusen napis na primerni tabli tako drag, da si ga ni mogoče privo-sčiti?

Trgovinska zbornica v Kranju sprejme takoj

STROJEPISKO

Prednost imajo osebe z znanjem stenogra-fije. Plača po dogovoru. Ponudbe je po-slati na tajništvo Zbornice, Prešernova uli-ca 10, v Kranju.

Iščemo

LABOBANTA

za foto oddelek, plača po tarifnem pravilni-ku, nastop službe takoj.

Časopisno-založniško podjetje »Gorenjski tisk« - Kranj

Okrajni zavod za socialno zavarovanje Kranj, Golniška c. 7,

razpisuje

natačaj za podružnico Jesenice

podelitev 2 štipendij za pravno fakulteto podelitev 1 štipendije za medicinske sestre

Interesenti morajo poslati na tukajšnji zavod proš-njo kolektivno z din 100.— + 20.—, potrdilo usta-nove — podjetja o višini zaslužka očeta — matere, prepis zadnjega spričevala, potrdilo o premoženjskem stanju obr. 012, oceno in potrdilo o vpisu na fa-kulteto.

Štiri leta spomeniško-varstvenega dela

Med razstavami likovnih in upodabljačih umetnikov, ki se vrste v razstavnih prostorih Prešernovega muzeja v Kranju, bodo poslej zavzemale vidno mesto tudi spomeniško-varstvene razstave, ki bodo z razstavnim gradivom — s fotografijami, tlorisi, s maketami itd. posameznih objektov ali celotnih naselij skušale nazorno prikazati občinstvu spomeniško-varstveno problematiko na Gorenjskem in v zvezi s tem tudi delo Komisije za spomeniško varstvo pri OLO Kranj. — Prva iz programa teh razstav, ki je bila odprta pretekli teden, se imenuje »Srednjeveške freske v Kranju«. Vsaka naslednjih razstav bo podobno kot ta, skušala obdelati določeno temo o kulturnih spomenikih in njih problematiki na Gorenjskem.

Namen pričujočega sestavka ni zgolj v tem, da kronistično zabeleži to pomembno spomeniško-varstveno razstavo, temveč da fragmentarno osvetli delo spomeniško-varstvene komisije, ki od ustanovitve leta 1953 dalje ne šteti z napori pri zaščiti vseh količnik pomembnih kulturnih spomenikov na Gorenjskem.

Naloga komisije za spomeniško varstvo so tako raznovrstne in številne, da jih skoraj ne kaže naštevati, pač pa bom skušal te naloge na najustreznejši in najkrajši način definirati. V kratkem: naloga spomeniško-varstvene komisije je skrb za vzdrževanje pomembnejših kulturnih spomenikov in zbiranje ter proučevanje dokumentarnega gradiva o njih.

Da bi bilo delo te Komisije čim narčneje, je ves teritorij Okrajnega ljudskega odbora razdeljen na tri področja, ki sodijo v pristojnost muzejev v Kranju, Radovljici in Škofji Loki. Tej razdelitvi sledi še podrobnejša razdelitev na področja občinskih ljudskih odborov.

Prva naloga Komisije je bila registracija vseh pomembnih kulturnih spomenikov. Nedvomno je bila ta zamudna in težka naloga dobro opravljena, saj je bilo zajeto v seznam 588 objektov, iz skoraj vseh občin z območja Gorenjske. Samo na področju ObLO Kranj in Cerklje je bilo pod preventivno zaščito zabeleženo okrog 300 pomembnejših etnografskih objektov.

Ker so bili prispevki o posameznih kulturnih spomenikih ali njih skupinah le poredkoma publicirani, bom ob tej priložnosti naštel nekaj najpomembnejših objektov, ki so bili doslej restavrirani. Semkaj sodijo spomeniški sakralni arhitekturni objekti na Bregu pri Kranju (gotška arhitektura in freske), na Joštu (gotška in baročna arhitektura ter freske Jerneja iz Loke iz začetka 16. stoletja), v Potočah pri Preddvoru (baročna arhitektura in stropne freske), na Jamniku (gotška arhitektura in freske slikarja Wolfanga iz srede 15. stoletja), dalje na Visokem (arhitektura in freske iz 17. stoletja) ter v Stražišču (gotika iz 17. stoletja). Vse našete spomenike je bilo moč, pa čeprav so bili hudo ogroženi, še pravočasno rešiti pred nadaljnjim propadanjem.

Lani in letos pa je Komisija zabeležila nič manj pomembne uspehe svojega dela. Odkrite so bile namreč srednjeveške freske v Tupaličah pri Pred-

dvoru, ki sodijo v sredino 14. in začetek 15. stoletja, na Bregu pri Preddvoru iz začetka 14. in srede 15. stoletja in v Strahinju iz srede 15. stoletja. — Zlasti pomembne so freske v Tupaličah, ki so kot malokatero obogatile zakladnico slovenskega slikarstva. Naštete freske iz 15. stoletja so delo furlanskih mojstrov.

Pod spomeniško varstvo sodijo tudi celice talcev v Begunjah. Dela na tem pomembnem objektu iz NOB so bila izvršena v letih 1954 do 1955. Prav tako ima Komisija na skrbi grobišče talcev v Begunjah in Dragi.

V istem času in na podoben način kot je bila preurejena Markova cerkev v Vrbi v prvotni spomenik srednjeveške ljudske kulture (zlasti odkrivanje in utrjevanje fresk iz 15. in 16. stoletja), tako je bila lani zaščiten tudi Janezova cerkev ob Bohinjskem jezeru. Rezultati tega dela so bili več kot razveseljivi, saj so bile odkrite freske iz 14. in 15. stoletja, v katerih je zaslediti povsem profane elemente iz okoliškega življenja n.p. upodobljenje dveh ribičev (Ribičev laz) na fragmentu iz 16. stoletja, ali pa upodobljenje rudarja ali kovača (Stara Fužina) na fragmentu iz 14. stoletja.

— Te freske iz 14. stoletja so zlasti pomembne zategadelj, ker so najstarejše izmed doslej znanih na področjih občinskih ljudskih odborov Jesenice, Radovljica, Bled in Bohinj. Te nove odkrite freske Janezove cerkve tvorijo s tamkajšnjimi že prej znanimi, kar 5 zaporednih plasti, ki segajo od romantike do renesanse in so mestoma naslikane druga čez drugo.

Med drugimi važnimi kulturnimi spomeniki je bilo v istem razdobju

poleg Prešernovega memorialnega muzeja poskrbljeno tudi z različnimi zaščitnimi deli za pesnikovo rojstno hišo.

Med pomembne uspehe, ki jih je zabeležila komisija, lahko prištejemo med drugim tudi ureditev zgornjega stolpa na Kranclju v Škofji Loki, dalje na novo odkriti vodnjak in dela na restavraciji mestnega obzidja na Grabnu. Tudi v sami Loki je strog spomeniški režim, ki posveča veliko pozornost celo najmanjšim prezidavam hiš in barvanju fasad. Kljub prizadevanjem loškega muzeja pa je najti prav na področju ObLO Škofja Loka še precej zelo pomembnih kulturnih spomenikov, ki čeprav v slabem stanju, še vedno čakajo na konservatorja.

Delovni program Komisije za spomeniško varstvo predvideva v l. 1957 v prvi vrsti zaščito fresk v Bodeščah, ki izvirajo iz 15. stoletja in pa nadaljevanje odkrivanja fresk na Bregu pri Preddvoru.

Da se zbere vse dostopno literarno gradivo, potrebno za proučevanje kulturnih spomenikov na Gorenjskem, je bila izdelana tudi obširna bibliografija vsega revialnega, dnevnega in knjižnega tiska. Prav tako so bili izdelani tudi številni prevodi in regeste arhivalnih vjrov iz 17. stoletja.

Podobna komisija za varstvo spomenikov je bila ustanovljena leta 1956 tudi pri ObLO Kranj. Njena dejavnost pa bo iz objektivnih razlogov zaživela šele letos. Podroben, zlasti pa obširen načrt te komisije jamči, da se le-ta močno zaveda svojega poslanstva — ohraniti znanecem kulturne dobrine polpretekla dobe in preteklih stoletij.

-ca

Glasbena šola iz Tržiča bo priredila v nedeljo, 23. junija ob 10. uri dopoldne v zgornji dvorani Sindikalnega doma v Kranju glasbeni nastop gojencev iz oddelkov za klavir, godala in solo petje. Glasbeni nastop bo zanimiv tudi zategadelj, ker bo v programu sodeloval tudi 40-članski mladinski orkester. Spored bo obsegal dela iz domače in tuje glasbene literature.

filmi, ki jih gledamo

»DALJNA OBZORJA«

Je ameriški barvni film v vstavilom sistemu, ki je posnet na že klasično temo o raziskovanju ameriškega Zapada. Pravzaprav je govora o vesteru, ki ga vrednotijo še kar užitna in napeta zgodba, zlasti pa čudoviti naravni posnetki. Tudi igra glavnih igralcev — Fred Mac Murray, Charlton Heston, Dona Reed — ni kaj očitati, kar velja v večji meri tudi za režijo Rudolpha Matéa. Film je za ljubitelje indijanskih zgodb pravo doživetje, le tistim, ki so nagajeni k happy-andom, se bo film zameril.

»DA BI NE VSTALA ZARJA«

Je ameriški film v črno-beli tehniki, ki bo vzbudil pozornost ljubiteljev filmske umetnosti že zavoljo imen znanih igralcev: Olivia de Havilland, Paulette Godard in Charles Boyer. Resnici na ljubo moramo priznati, da nas z igro niso razočarali. Ker nam okvir sestava ne dovoljuje, da bi se spuščali v podrobno analizo, naj omenimo le to, da je osnovna zamisel kaj nenavadne zgodbe posrečena, dramaturški konflik-

ti rastoči iz psihološko poglobljenih značajev utemeljeni, tehnična plat filma je dobra, le nekateri prizori so malce razvlečeni. — Vsekakor pa nudi film manj, kot pa obetajo renomirana imena igralcev. aa

»ZADNI TIR«

Jugoslovanski film »Zadnji tir« je tiste vrste domač film, ki bi jih ne bilo več treba. Kriminalna zgodba, ki pa ji manjka osnovna lastnost dobrih kriminalov: napetost — tu je namreč razplet filma že v začetku jasen, opravljen pa po prvih tisoč metrih in je cela druga polovica filma odveč, zgolj še natezanje naivne zgodbe. Scenarij in režija Zivorada Mitrovića lahko označimo z eno besedo: plehko. Nekateri posrečeni prizori in nekaj posrečenih tipov (ne karakterjev!) utone v splošni razvlečenosti, slabem povezovanju posameznih sekvenc, naivnosti. Tudi glasba, ki jo je napisal Bojan Adamič, je površna in plehka. Dobro igra Jovan Miličević, medtem ko smo Ireno Kolesar, Marijana Lovriča in Olivero Markovič videli že v mnogo boljših vlogah. mm

FRESKA IZ TUPALIČ PRI PREDDVORU — DELO FURLANSKIH MOJSTROV IZ ZACETKA 15. STOLETJA, FRESKA PREDSTAVLJA ENO REDKIH KOMPOZICIJ GOLIH FIGUR V NAŠEM SREDNJEVEŠKEM SLIKARSTVU

Z razstave v Mestnem muzeju v Kranju EL GRECO

Domenico Theotocopula, imenovanega El Greco je odkril šele doba okrog leta 1900. Prej malo poznan in skoraj pozabljen slikar, je postal zaradi svojega vizionarnega in simbolističnega načina slikanja naenkrat ideal takratne mlade francoske in nemške slikarske generacije.

Po rodu Grk, se je kot mlad mož naselil v Spaniji in tam tudi umrl leta 1614. Na začetke njegove umetnosti so vplivali beneški mojstri, predvsem Tizian in Tintoretto. Toda prav kmalu se pokaže v njegovem delu znaki povsem novega, močno osebnega stila, v katerem se umetnostni svet Spanije združuje z bizantinskimi slikarskimi predstavami v vizionarno, mistično in irealno podobo sveta, s katero je bil prvokrat v zgodovini umetnosti zvestno urešen slikarski ekspresionizem. Med deli, ki jih je El Greco ustvaril, je morda na prvem mestu Pokop grofa Orgaza, ki jo štejejo med najpomembnejša dela zapadnoevropskega slikarstva. Njegovi portreti so tehnično in psihološko dognani in polni izrazne sile, ki jo sicer zaman iščemo pri takratnih, tudi velikih slikarjih. Ohranili sta se dve krajini, med katerima je za El Grecov stil posebej značilna slika Pogled na Toledo.

Največ slikarjevih del se je ohranilo v Toledu, nekaj pa jih hrani tudi madriška umetnostna galerija Prado.

Naj omenimo še, da je napisal zanimivo študijo o El Grecu tudi znani napredni francoski književnik Jean Cassou.

EL GRECO: LAOKOON

IZ JESENISKE GLASBENE KRONIKE

Prvi javni produkciji jeseniške glasbene šole, ki je zabeležila nekaj izrazitih talentov in potrdila prizadevanja glasbene šole na Jesenicah, je pretekli tork zvečer sledila druga glasbena produkcija. Tudi to pot so Jeseničani tesno napolnili dvorano Mestnega gledališča. Gojenci od prvega do šestega razreda oddelkov za klavir, godala, pihala ter solo petje, so občinstvo do kraja navdušili. Višek programa je bil tudi tokrat nastop mladinskega godalnega orkestra, ki je nastopil z dvema točkama. — S temi produkcijami bo gostovala jeseniška glasbena šola tudi na Javorniku, na Hrušici in na Bledu in tako zainteresirala široko javnost za glasbeno vzgojo. U.

POČASTILI BODO 15-LETNICO SMRTI TONETA CUFARJA

Svoboda Jesenice, ki nosi ime proletarskega književnika Toneta Cufarja, se je odločila počastiti spomin 15-letnice njegove smrti. V dneh pred dnevom njegove smrti, 10. avgusta, bo organizirala kulturni teden, v katerem bodo posamezni odseki društva izvajali predvsem Cufarjeve dela, s čimer se bodo pesnikovemu spomenu najdostojneje oddolžili. U.

PREŠERNOV PEVSKI ZBOR PRED ZADNIMI KONCERTI

Kljub temu, da je sezona kulturnih prireditvev pri kraju, bo kronika Prešernovega pevskega zbora v tem in prihodnjem mesecu zabeležila še več koncertov. Ob priložnosti krajevnega praznika na Jezer-

skem bo zbor 23. junija na večer pred praznikom nastopil v tamkajšnjem Korotanu. Na sporedu bodo borbene, delovne, umetne in narodne pesmi, kar bo zlasti privlačno za okoliške prebivalce, ki zavoljo oddaljenosti od Kranja še niso doživeli neposrednega srečanja s kranjskimi pevci. — Nadalje bo zbor 30. junija počastil s koncertom krajevni praznik v Gorčah, 4. julija pa bo nastopil na proslavi ZB v Zabnici. S koncerti v Velikem in Malem Lošnju v Dalmaciji, 20. in 21. julija pa bo zbor zaključil letošnje koncertno sezono. aa

JESENISKI PIONIRJI SI ZELE LUTKOVNIH PREDSTAV

V okviru jeseniške Svobode obstoja lutkovno gledališče, ki je bilo pred leti izredno delovno in je s predstavami tudi po kvaliteti presenečalo. Ker na Jesenicah že dalj časa ni bilo lutkovne predstave, je bilo za nedavno gostovanje ljubljanskega Mestnega lutkovnega gledališča toliko večje zanimanje. Nad 500 pionirjev je napolnilo dvorano delavskega doma in z izrednim užtkom sledilo Paplerjevi lutkovni igri »Hudobni graščak«. Toliko zanimanje za lutkovne predstave sili k razmišljanju o najnujnosti obnove, oziroma pozitivne jeseniškega lutkovnega gledališča. U.

»JURČEK« NA BLEJSKEM ODRU

Z uprizoritvijo priljubljene Golijeve štiridejanke »Jurček« so dijaki blejske gimnazije prijetno presenetili domače občinstvo. Z igrali so jo vedro in doživeto, tako da so na mah osvobodili občinstvo, ki je tokrat do zad-

nega kotička napolnilo dvorano. — Spročeno in živahno igro dobrodušnih popotnih muzikantov, naivnega in simpatičnega Jurčka, skopega in pretkanega krčmarja je poživljala pestra glasba Marjana Vodopivca, ki so jo za to priložnost posneli na magnetofonski trak.

Ta uprizoritev je pokazala, kako radi gledajo ljudje mladino na odru in s kakšno veseljem mladina igra. — Da bodo le z začetnim delom prihodnje leto nadaljevali! B.

USPEL POIZKUS

Prebivalci osamljene hribovske vasice Kupljenik nad Bledom redkokdaj vidijo kakšno igro ali kino predstavo, saj jim to onemogoča precejšnja oddaljenost od Bleda ali Boh. Bele. Pred nedavnim pa so se opogumili in kar sami našudirali burko o »Jezičnem dohtarju«. Menda je to prva igra, ki so jo zaigrali popolnoma sami. V vasi nimajo prosvetnega doma ali drugega primernega prostora, zato so z njo gostovali na Bohinjski Beli. J.B.

LJUBLJANSKI PIONIRJI OBISKALI PIONIRJE NA JEZERSKEM

Ob zaključku letošnje gledališke sezone je Mestno lutkovno gledališče iz Ljubljane skupaj s tamkajšnjo pionirsko knjižnico pripravilo jezerski mladini prijetno presenečenje. V nedeljo so na Jezerskem uprizorili pravljico »Hudobni graščak«, pionirji z Jezerskega pa so jim razkazali vse turistične znamenitosti domačega kraja. V.

Pismo prijateljici

Draga Marjana,
takoj boš rekla, kaj se je neki zgodilo, da ti pišem, ko se pa že več mesecev nisem oglasila. Mi boš že oprostila molk. Saj veš, pranje, likanje, pomivanje, ribanje, otroci...

Pa kaj bi ti govorila, ko si ti na istem.

Danes ti pišem o dogodkih, ki so zadnje čase pri mojem možu nekam zelo pogosti. Poslušaj!

Predvčerajšnjim pride opoldne domov. Ni bil čemerer kot običajno, pač pa dobre volje. Objel me je in poljubil, kar že več kot dve leti ni storil. Otorka je ogovoril, vprašal ju, kaj sta delala. Sploh je bil zelo prijazen.

Meni se je čudno zdelo, a sem se naredila kot da ne opazim

nič nenavadnega. To mu je bilo najbrže zelo pogodu, kajti ko na mojem obrazu ni opazil ničesar, je nehal švigati z očmi sem ter tja.

Pri kosilu je pripovedoval, kakšne probleme je reševal dopoldne v službi. Pomislil — To se že zlepa ni zgodilo.

Po kosilu, namesto da bi se zleknil na otomano s časopisom v roki, je začel brisati posodo. Celo kuhinjo mi je pometel.

V meni se je radovednost stopnjevala...

Ko sva tako z združenimi močmi vse pospravila, se je jel prestopati po stanovanju. Zdaj je šel v jedilnico, zdaj je gledal skozi okno v kuhinjo, prizigal cigareto za cigareto...

Takoj sem vedela, da ima nekaj za bregom. In nisem se

zmotila.

Čez čas se je odločil. Rekel mi je, če imam kaj proti, da gre na partijo taroka, ki se bo, je dejal, najbrže zavlekla.

Nisem imela nič proti. Rekla sem mu, naj gre.

Sel je in si verjetno mislil, kako me je lepo »okoli prinesel«, da še opazila nisem. Najbrže se bo v družbi bahal, kako hitro me je omeščal...

Eh, moški, moški! Menda so vsi enaki. Mislijo, da lahko vedno prelisčijo nas žene, da mi tega še ne opazimo.

Kajne, Marjana, imamo jih »pogruntane«, imamo jih, kot pravijo, v malem prstu.

Marjana, ali je tvoj tudi ves sladak, kadar ima kaj za bregom? — Odpiši mi!

Te pozdravlja Tvoja Zora

RECEPTI

JEDILNIK

Krompir s prekajeno svinino, solata Orehovi ali makovi roglički

Krompir s prekajeno svinino: pol kilograma krompirja, eno šestnajstinko litra smetane, 20 dkg sesekljanega suhega mesa, 2 jajci, 15 dkg masčobe, sol, muškator orešček.

Kuhan in olupljen krompir zreži na tanke rezine. Masčobo, rumenjake in drobno sesekljano šunko dobro mešaj, dodaj smetano, krompir, sol in muškator orešček. Temu primešaj še stepen sneg in vse skupaj narahlo premešaj, stresi v posušeno posodo (jensko steklo) in peci pol ure v pečici. Jed postavi s solato na mizo.

Orehovi ali makovi roglički:

Testo: pol kilograma moke, 2 dkg kvasa, 5 dkg sladkorja, 6 dkg masla, 2 rumenjaka, limonina lupinica, sol, mleko.

Orehov nadev: 18 dkg orehov, 18 dkg drobtin, 15 dkg sladkorja, limonina lupinica, cimet, tri osminke litra mleka.

Makov nadev: četrto kilograma zmletega maka, 8 dkg drobtin, 5 dkg medu, 10 dkg sladkorja, tri osminke litra mleka, cimet, limonina lupinica z mlekom.

Kvas zdrobi, zmešaj sladkor in moko ter postavi na toplo. Iz ostalih dodatkov napravi z vzhajanim kvasom srednje gosto kvašeno testo. Ko je vzhajeno, ga razvaljaj, izreži pravokotnike, napolni z nadevom, zvij skupaj in pomaži z raztepenim jajcem. Pusti jih še malo vzhajati, preden jih spečeš.

Plavanje in kolesarjenje - poletna športa

Sport si v današnji dobi čedalje bolj utira pot tudi med ženske množice. Z njim dosegajo žene spretnost, moč in vzdržljivost, ki jo terja od njih vsakodnevno delo.

Najcenejši in najbolj priljubljeni poletni šport je plavanje. Za to potrebujemo le dve kopalni obleki in čepico. Za tiste, ki so občutljivega zdravja, je priporočljivo, da ob prihodu iz vode zamenjajo mokri kostim s suhim. V vodo ne smemo nikdar preveč razgrete, pa tudi ne po zaužitju obilnega obroka hrane. Če imamo otroke, jih vedno vzamemo s seboj na kopanje in se z njimi tudi igramo. Najbolj prijetno se razigramo pri igri z žogo. Se opazile ne bomo, kdaj nas bo ožgalo sonce. Seveda pa se moramo pred opeklinami pravočasno zaščititi z oljem. Plavajmo po možnosti čim več. V vodi sme-

mo vsakokrat ostati najdalj pol ure, da se telo ne ohladi preveč.

S kopianjem lahko združimo tudi kolesarjenje. Za ta šport potrebujemo primerno obleko. Lahka, široka in frfotajoča krila se na kolesu ne obnesejo, pa tudi prekratka hlače ne napravijo vedno najboljšega vtisa. Zelo so primerne tričetrtinske ali dolge hlače, razen teh pa ne smemo pozabiti na veterni jopič. Slabo vreme nas lahko mimogrede doleti, zato naj bo jopiča nepremočljiva, oziroma podložena vsaj čez ramena.

Tiste, ki ljubijo planine, se v lepih avgustovskih dneh gotovo ne bodo odrekle izletom v naše gorske predele. Tudi ta šport nudi vsakomur svojevrstne užitke sredi naravnih lepot. Pa ne samo to — planinstvo krepi telesno moč, kar je za delovno ženo še posebno važno.

Pa tudi materinstvo terja od žene gojitev telovadbe in športa, zato, se tej dejavnosti po-

svetimo vsaj v poletnih mesecih, ko je to najlažje izvedljivo.

Pralni stroj ali obloge za tla?

Hišni svet bloka »Tiskanina« na Zlatem polju v Kranju je nameraval kupiti pralni stroj, da bi gospodinjam olajšal delo. S to odločitvijo pa žene niso soglašale. Izrazile so željo, naj bi jim namesto pralnega stroja raje nabavili oblogo za tla, ker jim ribanje povzroča večje težave kot pranje. Obloge za tla pa so zelo drage in za sedaj hišni svet nima na razpolago dovolj denarja. V primeru, da tega tudi kasneje ne bo zmogel, se bo verjetno odločil za nakup pralnega stroja.

BLUZ V ŽENSKI GARDE-ROBI NIKDAR NI PREVEČ. MODELA NA SLIKI STA PRIKUPNA IN ELEGANTNA.

PRAKTIČNI NASVETI

Bencin moramo pred čiščenjem madežev preizkusiti

Madeže na tkaninah poskušamo največkrat odstraniti z bencinom, vendar z uspehom nismo zadovoljni; okrog madeža ostane temen rob, ki ga težko odpravimo. Da ne bomo neprijetno presenečeni, moramo bencin pred uporabo preizkusiti. Kanimo nekaj kapljic na čist bel papir in pustimo, da izhlapi. Ako je bencin kemično čist, se pravi, da ne vsebuje nikakih primesi, tedaj bo izhlapel brez sledu in ga lahko uporabljamo za čiščenje občutljivih tkanin. Ako pa ostanejo na papirju madeži in temen rob, pomeni, da ni čist in ga ne smemo uporabljati za čiščenje.

Domače sredstvo za čiščenje madežev

Vzemimo 6 delov čistega bencina, 2 dela milnega spirita in 2 dela salmijaka. Vse troje dobro premešamo in spravimo v steklenico. S to mešanico bomo odstranili mnoge madeže, posebno sveže.

Veliki kitajski filozof Konfucij je poteval s svojimi učenci po deželi. Pot jih je pripeljala k vnožju gore Tai. Ob cesti so uzrli ženo, ki se je sklanjala nad ravnokar izkopanim grobom in bridko jokala. Konfucij je obstal in poslal enega izmed svojih učencev k ženi, da bi jo povprašal, zakaj tako bridko joka.

Učenec se je približal ženi in dejal: »Dobra žena, moj učitelj vprašuje, kakšno je tvoje gorje?«

Žena si je obrisala solzni obraz in odvrnila: »Živim v tej deželi. Mojega moža je ubil tiger, še prej je ubil mo-

jega tasta in sedaj sina...« Žena je vnovič zajokala.

Konfucij pa jo je vprašal: »Zakaj ne zapustiš teh krajev in se ne naseliš kje drugje?«

Žena je brez pomisleka odvrnila: »Zato, ker v tej deželi ni slabih uradnikov, ki bi kar naprej izterjevali davke.«

Ko je Konfucij zaslišal te besede, se je globoko zamislil in kimal s svojo sivo glavo. Potem se je obrnil k svojim učencem in dejal: »Resnično, slab uradnik je hujši od tigre.«

Prevedel M. Š.

Gostija

Danes je pri nas gostija.
Holadija, holadro!
Lilije se slak ovija,
holadija, holadro!

Prilete veseli godci,
holadija, holadro!
Brž odpro medu se sodci,
holadija, holadro!

Cmrlj čebelič napije:
holadija, holadro,
pijmo dokler sonce sije,
holadija, holadro!

In so godci pili, peli,
holadija, holadro!
dokler cveti so cveteli,
holadija, holadro!

MARTINA BIDOVEC

MIHA KLINAR

Večec

Zarji
so odpeli ptički:
cicici...

Goslice
so vzeli črički
in zagoslali:
črički.

Zvezde
na nebo večerno
so prišle.

Mesec
je prižgal latérno
kar med zvezdice,

da bi punčke kakor Nini
mirno spale v mesečini
in ne bale se teme.

Jezerski pionirji so ustanovili svoje Planinsko društvo

Pretekli četrtek so jezerski pionirji na ustanovnem občnem zboru ustanovili samostojno pionirsko planinsko društvo. Število članov bivše pionir-

zorni odbor. Sestavili so načrt za letošnjo sezono: pod vodstvom starejših planincev bodo organizirali čimveč izletov v bližnje planine. Izlete bodo

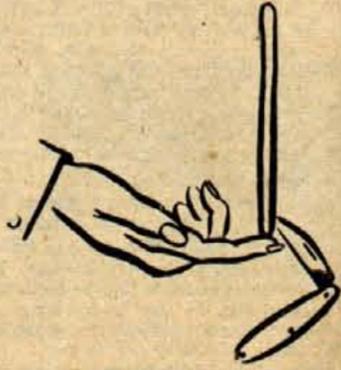
ske sekcije v DP Jezersko se je povzpelo na 82 in so tako predstavljali najmočnejšo pionirsko planinsko sekcijo v Sloveniji. Svoj delokrog v planinskem športu, ki je precej različen od športa starejših članov, so tako razširili, da je bilo treba dati sekciji drugačno organizacijsko obliko: formirati samostojno pionirsko planinsko društvo.

Na občnem zboru so izvolili iz vrst pionirjev, ki imajo v planinstvu že precej izkušenj, svoj upravni in nad-

opisovali, predsednik PD Jezersko pa jim je obljubil, da bo 8 najboljših spisov planinsko društvo nagradilo z brezplačnim izletom v Julijske Alpe. Priporočil jim je tudi, naj v svoji planinski vnmni ne pozabijo na šolo, ker: le dober učenec more biti res dober planinec. M. T.

KAKO OBRŽIMO PALČKO NA KONICI V RAVNOTEŽJU

Zabodi konico napol odprtega žepnega noža v palčko, čim bolj spodaj. Če postaviš sedaj palčko na prst, bo ostala lepo mirno v navpični ali poševni legi. Zaradi teže visečega noža leži težišče pod prstom in je torej nižje kot točka, v katero je zaboden nož. Palčka se zato nahaja v stabilnem ravnotežju.

gorenjske bodice

Težnje, ki se tepejo s potrošnikom

OB RAZMERAH V MESARSKEM PODJETJU OZZ ŠKOFJA LOKA

Gre za problem, ki po svojem bistvu ni značilen samo za mesarsko podjetje OZZ v Škofji Loki, o katerem tu pišemo, marveč bolj ali manj še za nekatera druga mesarska podjetja in zato zasluži tudi javno obravnavanje. Kaže se pa seveda v različnih podjetjih v različnih oblikah.

V podjetju OZZ v Škofji Loki je takole:

Ko je lani prišel v podjetje nov direktor, se je začel zoperstavljati privatnostnim težnjam in nedisciplini posameznih uslužbencev. Ukinil je, denimo, dajanje kosti poslovojem po 40-80 din kg, ker je ugotovil, da jih le-ti večinoma prodajajo potrošnikom kljub temu po enaki ceni kot meso. Potrošniki torej od tega niso imeli koristi, posamezni poslovoje pa so s kostmi zaslužili razen plače še po 20 in več tisočakov mesečno. Direktor je tudi ukinil prodajo raznih odpadkov za privatni račun. Podobno je ukinil kolo pri klobasah, ki ga je podjetje prej nepravilno priznavalo prodajalcem, saj se klobase prodajajo na komad, in torej ni kala. Iz sredstev od tega kala so prej plačevali — povsem nezakonito — blagajničarke v mesnicah, ki so večidel žene poslovoje. Razen tega je direktor uvedel tudi za uslužbenca enak delovni čas kot za delavce — 8 ur. Skušal je odpraviti pomanjkljivosti v knjigovodstvu ter izpolniti evidenco, kar naj bi one-

mogočilo nepravilnosti (primanjkljaje itd.). Hotel je odpraviti tudi nepotrebno nadurno delo, organ samoupravljanja pa je predlagal še to, naj bi pripoznali poslovalnicam le 1,5%, ne pa 2% kala pri mesu, o čemer pa le-ti — po direktorjevi izjavi — niso hoteli niti razpravljati.

To so bili dobromerni ukrepi, spričo katerih pa je prišel direktor v navskrižje z organi samoupravljanja in mnogimi uslužbenci. Njemu nasprotna stran je izkoristila to, da se je direktor — po nekaterih trditvah — loteval teh ukrepov na grob, neprimeren način, da kolektivu ni zaupal in da je pri vodenju gospodarske politike storil nekaj napak. Med direktorjem in kolektivom je nastal prepad. Zato je direktor zdaj dal ostavko.

Ni, da bi javno obravnavali vse podrobnosti te zadeve. Za javnost je zanimivo le bistvo in ozadje problema. To pa očitno tiči v nasprotju med drobnolastniškimi težnjami nekaterih uslužbencev, predvsem iz vrst bivših privatnih mesarskih mojstrov na eni ter koristni socialističnega podjetja in

potrošnikov na drugi strani. Značilno je, da je iz vrst nekaterih uslužbencev čutili nasprotovanje težnjam po ureditvi večjih, z registrskimi blagajnami opremljenih poslovalnic, ki naj bi nadomestile sedanje majhne prodajalnice. Zdej so primeri, da so te prodajalnice v hiši, ki je last poslovoje — bivšega privatnega mesarja in da je blagajničarka žena tega poslovoje. Mnogi poslovoje seveda želijo, da bi še naprej ostalo vse pri starem, da bo — odkrito povedano — pod socialistično firmo privatna prodajalnica. Na ta način namreč ni mogoč zanesljiv pregled nad poslovanjem v prodajalnah, nepravilnosti (denimo, primer s cenami za kosti itd.) pa vselej čuti potrošnikov žep. Zato je v interesu potrošnikov, da v večjih krajih, brž ko dopuščajo objektivni pogoji (lokali, investicijska sredstva itd.), občine, OZZ in mesarska podjetja uredijo večje prodajalne meso, ki bodo omogočile boljši nadzor nad delom uslužbenecov, hkrati pa tudi kulturnejšo postrežbo. Zato so tudi potrošniki zainteresirani na tem, da v podjetjih ne prevladajo drobnolastniške težnje, naperjene v bistvu proti koristim potrošnikov, kakor smo — kot primer — navedli mesarsko podjetje OZZ v Škofji Loki. M. Z.

GLAS GORENJSKE

KAJ, V LONCE NAM BODO GLEDALI?

Tako so se spraševali vaščani Adergasa in Dražgoš, ko sta jim krajevna zgravnika na predavanju povedala, da bo ekipa Okrajnega higienskega zavoda pomočnega CHZ iz Ljubljane izvedla anketo o prehrani. Ne bo to vplivalo na odmero davkov? Ali pa bodo spet uvedli živilske nakaznice? Tako so se spraševali. Za kaj pa gre v resnici?

Prehrana ima na človeka zelo velik vpliv. Dostikrat nastanejo obolenja, ki jim ne vemo pravega vzroka, prav zaradi pomanjkanja določenih sestavin v prehrani. Enoličnost jedilnikov je najslabša stran prehrane naših družin. Zato so ankete, kakršno je OHZ izvedel v Dražgošah in Adergasu, potrebne, da morejo higienski zavodi ugotoviti sestavo prehrane ter primerjati te ugotovitve z zdravstvenim stanjem prebivalstva.

Kako naj bo naša prehrana sestavljena, so prebivalci obeh vasi nazorno videli v filmu, ki je spremljal predavanje o zdravi prehrani. Podrobno so jim to razložili še člani ekipe, ko so anketirali sestavo prehrane pri posameznih družinah.

Kljub temu, da res ni prijetno, če prihaja nekdo vsak dan v hišo ter meri in tehta živila, so člani ekipe svoje delo nemoteno opravljali, za kar gre vse priznanje prebivalstvu Dražgoš in Adergasa, posebej pa še tistim, ki so ekipi Okrajnega higienskega zavoda pomagali pri anketiranju.

70 let tržiške vajenske šole

Tržiška vajenska šola je ena najstarejših vajenskih šol v Jugoslaviji.

V Tržiču je bilo v 18. stoletju čevljarstvo dokaj dobro razvito. Tržiški obrtniki so bili združeni v šestih združenih — cehih. Da so naši predniki tedaj skrbeli tudi za naraščaj, nam pričajo ohranjena spričevala o nekakšni nedeljsko-ponavljalni šoli že v l. 1825. Iz te šole je kasneje nastala rokodelsko-ponavljalna šola, l. 1882 pa so zaradi vedno večjega napredka obrti in industrije ustanovili obrtno-nadaljevalno šolo. Izmed sto vpisanih učencev je bilo tedaj na šoli 56 čevljarjev. Prvič se je začel pouk 17. oktobra 1882. Sprva je imela šola pripravljajni ter prvi in drugi, kasneje pa še tretji razred, narkar se je preimenovala v strokovno-nadaljevalno šolo. Tedaj so bili na šoli tudi že ločeni razredi po strokah.

Leta 1952 so v spomin na 70-letno delo šole in vsem onim, ki so dali življenje za svobodo, odkrili spominsko ploščo.

Od leta 1948 do 1951 je okoli 284 čevljarjskih vajencev iz vse Slovenije opravilo na tej šoli 5-tedenske tečaje. Razen čevljarjskega oddelka je na šoli tudi oddelki za lesno, kovinsko, oblačilno in v zadnjem času tudi za tekstilno stroko.

Tako je tržiška vajenska šola po 75-letnem delu dosegla uspehe, h katerim lahko čestitamo vsem, ki so delali za napredek in razvoj strokovnega šolstva v Tržiču.

T. A.

TURISTIČNI POMENEK

V ENEM DNEVU

med nadmorskima višinama 0 in 1725 m

Je že tako. Človek raje godrnja in zabavlja kot da bi hvalil. Se prav posebno, da bi hvalil lastno malho.

To velja zlasti v zasebnem življenju posameznikov.

Tudi v našem gospodarskem življenju se dostikrat pripeti, da odgovorni in neodgovorni ljudje kritizirajo in nergajo, včasih pa njihova črnogledost celo niti nima meja.

Delajo to mar zgolj iz navade? Ali pa je že tako zakoreninjeno mnenje, da, denimo, še tako dobra uredba ali predpis, ne more biti dober, ker...

In tako naprej. Črnogledosti v našem turizmu smo bili doslej bolj navajeni kot optimizma. Toda ob koncu sezone se je še vedno izkazalo, da smo si nadelni na oči vse preveč temna očala...

Kaže, da so gorenjski gostinski in turistični delavci tudi letos tako razpoloženi. Iz njihovih izjav veje pesimizem. Vreme resda ni kdo ve kako ugodno...

Je mar tarnanje upravičeno? 10. junija je bilo na Bledu več kot 800 gostov. Od tega je bilo čez 200 inozemcev, ostalo domačih. Za tako vreme in za ta čas, ki je za Bled dejansko šele predsezona, je to že kar lepo.

Drži sicer, da so na delovnih mizah marsikaterega direktorja na Bledu in v Bohinju dopisli iz inozemstva, ki govorijo o odpovedih izletniških grup, čes da ni zanimanja za potovanja v Jugoslavijo. Res pa je tudi, da so se naši gostinci nekako že privadili na inozemske grupe turistov. V miselnost se je zajedlo mnenje, da če ne bo grup, bo konec blejskega turizma...

Danes ljudje potujejo večinoma posamič. Še posebej inozemci. In takih gostov prav gotovo tudi letos ne bo malo.

Jasno je, da je s skupinami manj dela kot s tako imenovanimi »individualci«. Prijeti ho pač treba in se pomujati; bolj kot zgolj dva meseca v letu...

Zjutraj na Rivier, popoldne, recimo, na Vršču

Zamišljeno je nekako takole: Gost se zjutraj zbudi v hotelski sobi ob morju, v postelji se enkrat ali dvakrat pretegne, se osveži v morju, po-

zajtrkuje in nato sede v avtobus, ki ga čez 5 ur odloži sredi gorskih sten, v objemu planin.

To je tako imenovana kombinacija: morje — planine.

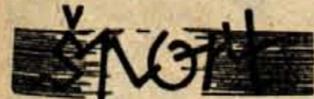
Zamisel, ki se bo v našem turizmu šele začela uveljavljati, je v inozemstvu že stara. Je pa v celoti vzeto gospodarsko koristna. Kajti morje postaja za turiste mnogo bolj privlačno kot gore. Vsaj za večino. Zato je treba najti obliko, kako pritegniti v gore čimveč ljudi.

Ker se na Gorenjskem bojimo, da ne bo letos dovolj gostov (no, tudi sicer, če te bojazni ne bi bilo) so se na nedavnem sestanku gostinskih in turističnih delavcev Gorenjske ter zastopnikov piranske občine pomenili, da bodo sodelovali v turističnem prometu. Zlasti zato, ker je pričakovati letos v obmorskih krajih izreden obisk tujcev.

BLED

Skoraj ni Slovenca, ki ga ne pozna

SPORT V PODJETJU »KAMNIK« V KAMNIKU

Nogometna ekipa podjetja »Kamnik« iz Kamnika se dokaj uspešno uveljavlja in je resen tekmeec nogometnim društvom v kamniški okolici. Letos so pripravili več tekem, v katerih so bili vedno zmagovalci.

Za te uspehe se morajo nogometaši podjetja zahvaliti dolgoletnim nogometašema Peterlinu in Koritniku. Pod njihovim vodstvom pridno trenirajo. Nogometaši trdijo, da jih

čudi rezerviranost publike, ki je v Kamniku hladna in nezanimirana za nogometne tekme. Na tihem pa upajo, da si bodo sčasoma le pridobili simpatije gledalcev v Kamniku.

Tudi strelska družina je marljiva. Steje več kot 50 članov in članic. Družina je na tekmovanjih v zadnjih letih dosegla prav lepe uspehe. Letos je v patrolnem teku za praznik 1. maja dosegla v streljanju 5. mesto. Na tekmovanju v okviru mladinskega tedna v Kamniku je moška ekipa zasedla 2. mesto, ženska pa 1. in je prešla prehodni pokal. Najboljši strelec je bil Feliks Golob.

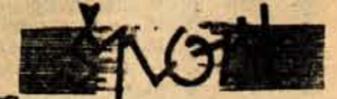
Člani sedaj trenirajo z vojaško puško, ker imajo pred seboj še vrsto tekmovanj.

Vse športne sekcije podjetja se sedaj vneto pripravljajo na razna tekmovanja, ki jih bodo pripravili v počastitev 105. obletnice ustanovitve podjetja, ki bo julija meseca. P. M.

PO DALJSEM PRESLEDKU SO SPET PRICELI Z DELOM

V Dovje-Mojstrani je bil strelski šport med tamkajšnjimi prebivalci priljubljen že pred leti. Tako so 1954. leta ustanovili strelsko družino. Toda zaradi slabega vodstva je

družina le nekaj časa delovala, nato pa je delo skoraj popolnoma zamrlo. Pred kratkim so izvolili novo upravo vodstvo in tako je družina po štirih letih spet pričela z delom. Sedaj šteje 63 članov, vendar upajo, da se bo njih število še povečalo. Družina je že dobila materialno in moralno pomoč in tudi tamkajšnja vojaška komanda jim je odstopila zemljišče za ureditev lastnega strelišča za vojaško puško. Strelci so sklenili, da bodo vsa težaška dela opravili sami. Čr.

MIMI
MALENŠEK
KONIC **VIGENCI** ROMAN **48**

„Bogatinci si najboljše posle kar razdelijo med seboj, da Torej bo Špan spet spravil nekaj tisočakov.“

„Seveda jih bo,“ je zagodrnjal Voltrešč. Počasi je vстал in prijel kladivo. „Je že tako na svetu, da bogatincem samo leti na kup, revežem se pa beračija množi. Kaj si hočemo!“

Prišel je stric Miklavž, za njim pa drugi delavci. Dominik je odšel iz vigenca. V hiši je poiskal na polici star, zavržen časnik, v katerem je bil razpis železniške družbe. Pazno ga je prečital. Železniška družba je potrebovala na stotisoče kladivc za pritrjevanje tračnic, kupe hlodovine in slavonske hrastovine. Razpis je bil podoben vsem razpisom. Ko ga je Dominik prvič videl, se ni zmenil zanj. Toliko blaga bi mogel izdelati samo podjetnik, ki bi imel mnogo delavcev in denarja, ker družba je objavila, da bo plačala blago šele ob prevzemu. Tudi zdaj se je Dominiku od visokih števil kar zavrtelo v glavi in znova si je dejal, da ga je obšla nora misel. Kako bi mogel tolikšno naročilo prevzeti on? Ves trg bi se mu smejal, če bi zvedeli, da se je potegoval zanj! Ko bi imel vsaj veliki Gašperinov vigenec, potem bi morebiti smel upati.

Znova se ga je lotila želja, da bi vzel v najem veliki vigenec. Nekajkrat je že mislil na to, posebno še tisto nedeljo, ko sta z Ano hodila po polju in mu je pripovedovala o svojih razmerah. Zdelo se mu je, da bi bilo s tem vigencem vse na mah rešeno. Globočnikovega Rudija bi ne bilo v Kropo, njemu bi se ne bilo treba bati, da mu bodo ob novem letu odpovedali pogodbo, razen tega pa bi mogel začeti delati na veliko. Kako bi ljudje strmeli! Kaj takega se doslej še nikomur ni posrečilo! Samo da bi dobil naročilo, kakor je razpisano ali katero drugo, pa bi lahko vzel vigenec v najem in v kratkem bi mu denar pritekalo od vseh strani. Toda na naročilo ni misliti, posebno ne, če se Špan že pogaja. Špan ve za trdno, da ga bo dobil, drugače bi ne najemal novih delavcev. Torej — nič...

Kljub temu je šel gledat zgornji vigenec. Bilo je, kakor da je obseden od misli, ki mu jo je vdihnil Voltrešč. Pravzaprav ne, Voltrešč mu je samo pokazal, kako bi bilo treba stvar zagrabit, mislil pa je nanjo že poprej, davno prej. Hodil je po starem, razpadajočem vigenecu. Z zdravo levico je stresal lesena ogrinja pod stropom, kakor bi hotel preizkusiti, ali so toliko trdna, da se ne bodo vdala pritisku njegove močne roke. Odpiral in zapiral je vrata, z nogo je preizkušal vegaste podboje. Vedel je, da bi bilo težko začeti, tudi če bi imel veliko naročilo. Vse je bilo tako zelo zanemarjeno, mnogo slabše kot v spodnjem vigenecu. A vendar je dolgo stal pred vigencem, strmel v breg onkraj vode in razmišljal tako naporno, da so se mu med obrvi risale globoke gube.

Zvečer je spešil proti Kamni gorici. Čutil se je notranje razrvanega in zahotelo se mu je, da bi videl Polono.

V gostilni je našel samo dva kovača in mladega Heterija. Fant se je vračal z lova, njegova dvocevka je visela na steni. Napajal je oba kovača in jima za šalo pripovedoval lovske dogodivščine. Dominika se ni posebno razveselil, vendar ni ugovarjal, ko se je kovač pritisnil k njegovi mizi in ga je celo povabil pít. Dominik je odklonil in se pošalil z njim:

„Ali si krščene lisice lovil? Saj zdaj ni čas za lov!“

Kovača sta se zakrohotala, Filip Heteri je ošabno napel ustnice.

„Misliš, da smo pri „Jarmu“? Danes pa ni pustni terek!“ je usekal.

„Kar pusti tisto,“ ga je zavrnil Dominik. „Mar naj bi bil čakal, da bi mi Johan zaklal brata?“

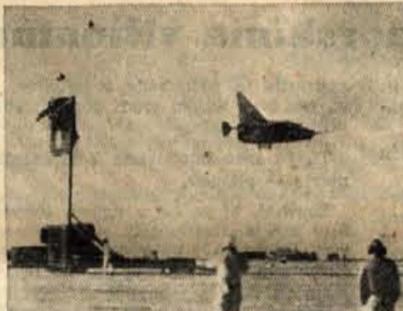
„Zaklal! Kdo je mislil na kaj takega? Nikar ne napihuj!“

„Saj sem mu nož izbil iz rok! Samo trenutek kasneje bi bil prišel, pa bi bilo prepozno.“

Ameriško vojno letalstvo je nedavno prikazalo novinarjem najnovejši tip reaktivnega lovca, ki vzleta in se spušča navpično. Letalo nosi oznako X-13 Vertijet in so ga preizkušali 18 mesecev. S premičnega podnožja se navpično dvigne v zrak s silo svojega reaktivnega motorja. Letalo se spušča na isto podnožje tako, da se v zraku postavi v navpičen položaj in se s posebno pripravo spusti in sede na podnožje

X-13 se lahko dviga, spušča ali pa celo lebdi v zraku v navpičnem položaju

Potem, ko se je dvignilo, se je letalo X-13 izravnilo in nadaljuje polet kot vsako drugo letalo

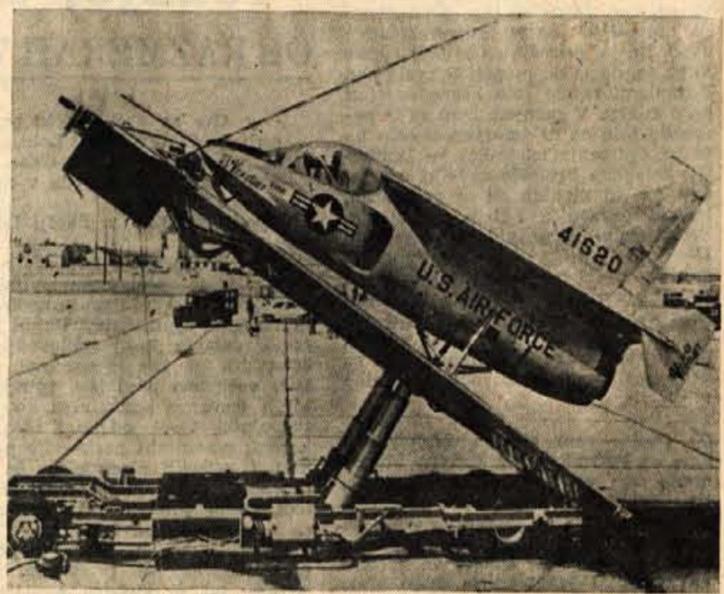
Gorenjske ANEKDOTE

POZNAJMO NAŠE DIREKTORJE

Ko je ing. Jäger, direktor Zveznega centra za vzgojo kadrov, predaval minul ponedeljek v Klubu gospodarstvenikov Gorenjske o izobrazbi vodilnega gospodarskega kadra v Angliji, je navedel tudi posebno obliko te izobrazbe, in sicer učne direktorje javnega govorništva. Tudi sam je prisostvoval enemu izmed takih seminarjev.

Ko so ga vprašali, kaj meni o tem in ali sodi, da bi bilo potrebno tudi pri nas v Jugoslaviji vpeljati seminarje v javnem govorništvu za direktorje, je odgovoril:

„Naših direktorjev — zdi se mi — ne bi bilo treba posebej poučevati javnega govorništva, saj na konferencah opažamo, da znajo zelo dobro govoriti...“

X-13 Vertijet v trenutku, ko se s podnožjem vred dviguje v navpičen položaj, v katerem bo startalo

ZGODOVINSKI IN ERUVA PATENCI Z GORENJSKE

Predoslje zavzemajo vzhodni rob široke prodnate ravni na desnem bregu Kokre. Hiše stoji v več vrstah nad potokom Belo, deloma še nad Kokro. Predoslje so gospodarsko središče za ravan med Kranjem in Preddvorom, oprto na obsežno in dosti plodno zemljo, vodne sile in prometno lego.

Severozahodno od vasi stoji grad Brdo, ki je bil sezidan pred letom 1500. Tega leta ga je cesar Maksimilijan I. odstopil Juriju pl. Eghu, kranjskemu vicedomu in lastniku gradu Turn v Preddvoru, kot to navaja v svoji zgodovini Kranjske Valvasor. Po drugem sporočilu pa je Jurij v prvih letih 16. stoletja zgradil grad sam na kraju, ki so ga domačini imenovali Brdo.

V neposredni bližini gradu je tekel potok Vršek, ki ga je Jurij Brdski (tako so novega graščaka poslej ljudje nazivali) izkoristil za napravo treh ribnikov. Da bi imel tudi v sušnih dneh dovolj vode na razpolago, je dal povezati Vršek s potokom Beio. Vasi Suha in Predoslje na eni strani ter Hraše, Tatinec in Srakovlje na drugi strani so se od nekdanj prepirale glede uporabe vode Bele (ali Belice, kot nazivajo potok domačini). Brdski je odločil prepir v prid vzhodnim vsem. V bližini vasi Srednje Bele so napravili jez in prekopali zvezo proti Suhi. Odločeno je bilo, da naj teče Bela proti Suhi in žene ondote mlinske in stope. Ako bi pa postala zaradi suše, manjša kakor človeška glava, so morale vodne naprave na vzhodu stati. Vodo Bele so smeli uporabljati v takih primerih le kmetje v Srakovljah in Tatincu za napajanje živine. Zaradi omenjene preureditve in zajezitve se je

usmerila Bela v teku stoletij bolj in bolj proti Predosljem, kar je imelo za posledico občutno škodo pri vodnih napravah na Kokrici, Ilovki in Rupi.

V dobi reformacije sta baron Ivan Josip Egkh in njegov sin Adam dala na gradu Brdo zatočišče iz Kranja pregnanemu pastору Jerneju Knaflju. Brdski so že desetletja vneta delovali za protestantsko stvar in dovolili pastoru, da je vršil službo božjo v grajski kapeli. Ker je bilo v okolici nad 1800 protestantov, je hodil Knafelj pridigovat tudi po vaseh, večkrat pa se je oglasil v Kranju, kjer je ostala njegova družina. Ob nedeljah in praznikih so se zbirali kmetje in protestantski meščani iz Kranja pri službi božji na Brdu. Leta 1599 je bil Knafelj končno pregnan z Brda in iz kranjske dežele, a je bil kljub temu še leta 1601 v Tržiču. Njegovo življenjsko usodo je uporabil Ivan Pregelj kot zgodovinsko ozadje v svojem romanu Bogovec Jernej.

Brdski baroni so začeli sredi 17. stoletja gospodarsko propadati, njihova posest se je drobila in je prihajala v tuje roke. Okoli 1670 je prešla brdska graščina na Jurija Zigo barona Callenbergera. Po njegovi smrti sta jo prevzela sinova Volk Vajkard in Baltazar, ki jo je 1747 prodal veletrgovcu Michelangelou Zoisu. Rodbina baronov Zoisov je bila lastnica gradu do leta 1932, ko sta ga kupila industrialca Heinrichar in Dolenc, ki sta grad temeljito prenovila in ga leta 1935 prodala državi. Grad je enonadstropna, arhitektonsko zanimiva in s stukturami okrašena stavba, zidana v četverkotu s posebnimi prizidki na vogalih.

TOMOVE PRIGODE

PRIPREDIL: IVAN ABRAM RIŠE: MILAN BATISTA

81.

Odšli so. Ob obali pod skalo je bila položna, lepa pot. »Strah morja« je prinesel s seboj tak kos slanice, da se je skoraj pretegnil, ko ga je nosil. Finn je »sunil« kotel, s seboj pa je prinesel tudi nekaj koruznih storžev, da bo iz njih delal pipe. »Črni maščevalec« je izjavil, da brez ognja pač ne smejo na pot. Zgledali so ogenj, ki je tlel na velikem splavu kakih sto metrov stran od njih. Skrivaj so se splazili tjakaj in si vzeli gorečo klado.

82.

Kljub temu, da so vedeli, da so bili vsi splavarji v mestecu, so med seboj šepetali: »Pst!, pst! in vihteli namišljene ročaje mečev. Kmalu so prispeli do splava. Tom je poveljeval, Huck je šel na krmo, in Joe h kljunu. Tom je stal sredi ladje, mršil obrvi in držal prekrizane roke. V pritajenem, strogem šepetu je kot komandant izdal povelja: »Razpni jadra! Proti vetru ga obrni!«

83.

»Da, kapitan!« — »Enakomerno, mirno, mi-r-r-r-no!« — »Enakomerno stoji, kapitan!« — »Naravnaj jo! Drži smer!« — »Imam jo, kapitan!« — Ko so zapluli na sredo reke, so vsi vedeli, da so bila ta povelja izdana le zaradi lepšega in niso v resnici nič pomenila. — »Katera jadra so razpeta?« — »Glavno jadro, zgornje in prednje jadro, kapitan!« — »Razpni še krajše jadro! Sest naj vas gre k sprednjemu jadru. Hitro, hitro!«

84.

»Veslo h krmi!« je poveljeval Tom. »Drži levi bok, ko bomo pluli mimo nje! Luka! Luka! Krepko moške! Vsi hkrati! Enakomerno!« — »Enakomerno vozimo, kapitan!« — Splav je plul onkraj sredine reke. Naravnali so sprednji del s tokom in potegnili vesla na splav. Reka k sreči ni bila narasla, tako da tok ni bil premočan. Naslednje tri četiri ure so bili vsi tiho...